

Fredagen den 18 februari

Kl. 09.00–11.39
12.09–13.23

§ 1 Upphävande av medgivande för utskotten att besluta om deltagande på distans vid utskottssammanträden

Tredje vice talmannen meddelade att talmannen den 20 december 2021 beslutat att tills vidare medge att utskotten skulle få besluta om deltagande på distans vid utskottssammanträden. Beslutet hade fattats med anledning av de extraordinära förhållanden som till följd av pandemin väsentligen försvårat för ledamöterna att delta på plats vid utskottens sammanträden i Stockholm.

Tredje vice talmannen meddelade att talmannen i samråd med gruppledarna noterat att de synnerliga skäl som legat till grund för beslutet inte längre förelåg. Talmannen hade därför föreslagit att medgivandet att utskotten fick besluta om deltagande på distans vid utskottssammanträden skulle upphävas från och med den 21 februari 2022.

Kammaren biföll detta förslag.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 28 januari justerades.

§ 3 Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Azadeh Rojhan Gustafsson* (S) avsagt sig uppdraget som suppleant i Europarådets svenska delegation.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Tredje vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas partigrupp anmält *Azadeh Rojhan Gustafsson* som ledamot i Europarådets svenska delegation och *Sultan Kayhan* som suppleant i Europarådets svenska delegation.

Tredje vice talmannen förklarade valda till

ledamot i Europarådets svenska delegation
Azadeh Rojhan Gustafsson (S)

suppleant i Europarådets svenska delegation
Sultan Kayhan (S)

§ 5 Anmälan om ordförande i utskott

Tredje vice talmannen anmälde att *Carl-Oskar Bohlin* (M) valts till ordförande i näringsutskottet från och med den 15 februari.

§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2021/22:319

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:319 Inre utlänningskontroller
av Adam Marttinen (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 22 mars 2022.

Stockholm den 17 februari 2022

Justitiedepartementet

Anders Ygeman (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:334

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:334 Sverige som gruvnation
av Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 1 mars 2022.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 17 februari 2022

Näringsdepartementet

Karl-Petter Thorwaldsson (S)

Enligt uppdrag

Annica Sandberg

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:346 Flyttande av gods till insjöfarten
av Jimmy Ståhl (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 15 mars 2022.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 17 februari 2022

Infrastrukturdepartementet

Tomas Eneroth (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:347

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:347 Ökad andel sjötransporter
av Jimmy Ståhl (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 15 mars 2022.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 17 februari 2022

Infrastrukturdepartementet

Tomas Eneroth (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:348

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:348 Fler fartyg under svensk flagg
av Jimmy Ståhl (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 15 mars 2022.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 17 februari 2022

Infrastrukturdepartementet

Tomas Eneroth (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:349

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:349 Utebliven justering av skatten på bränsle
av Thomas Morell (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 4 mars 2022.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 17 februari 2022
Finansdepartementet
Mikael Damberg (S)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Proposition
2021/22:118 till trafikutskottet

Redogörelse
2021/22:ÖN1 till konstitutionsutskottet

EU-dokument
COM(2021) 565, COM(2021) 823 och COM(2022) 39 till skatteutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 14 april.*
COM(2021) 803 och COM(2022) 32 till näringsutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 14 april.*
COM(2021) 890 till socialförsäkringsutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 14 april.*
COM(2021) 891 till justitieutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 14 april.*
COM(2022) 50 till socialutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 14 april.*

§ 8 Ärende för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Arbetsmarknadsutskottets betänkande
2021/22:AU7 Arbetsrätt

Svar på
interpellationer

§ 9 Svar på interpellationerna 2021/22:217, 220 och 251 om ungdomsrån och lagföring av kriminella ungdomar

Anf. 1 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):
Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att stävja utvecklingen rörande ungdomsrån och om jag och regeringen avser att vidta några särskilda åtgärder för att

vidare utreda eller agera mot svenskfientlighet. Han har också frågat mig om jag och regeringen avser att utreda frågan om en sänkt straffmyndighetsålder och om jag och regeringen avser att återkomma till riksdagen med andra förslag för att komma åt de lagöverträdare som är 15–17 år gamla. Mikael Damsgaard har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att öka uppkläringen av personrån och om jag avser att förändra straffrabatten för gärningsmän i åldern 15–17 år.

Rån är ett mycket allvarligt brott som hos offret kan orsaka rädsla och oro lång tid efter brottet. Sådan brottslighet kan dessutom ofta leda till en fortsatt kriminell livsstil. År 2015–2019 ökade antalet ungdomsrån. Lyckligtvis har vi nu sett en kraftig nedgång under 2020–2021. Antalet anmälda personrån mot unga minskade med 12 procent under 2020, och den utvecklingen har sedan fortsatt. År 2021 minskade anmälda ungdomsrån med 26 procent jämfört med 2020 enligt den preliminära statistiken. Mellan 2019 och 2021 motsvarar minskningen 35 procent.

Det är angeläget att den minskningen fortsätter. Polismyndigheten arbetar aktivt mot ungdomsrånen, bland annat genom ökad polisiär närvaro på platser och tider där sådana brott ofta begås. Genomförandet av den historiska satsningen på att öka antalet polisanställda fortsätter. För att öka brottsuppkläringen har Polismyndigheten under 2021 beslutat om en övergripande strategi för hur utredningsverksamheten ska bedrivas för att vara rättssäker, effektiv och enhetlig.

Det straffrättsliga regelverket är också viktigt. Gångbrottsutredningens förslag om ett höjt minimistraff för rån bereds nu i Regeringskansliet. Regeringen har även nyligen beslutat en lagrådsremiss med förslag om skärpta straff för knivbrott. Brås studie visar att i de fall där vapen har använts vid ungdomsrån är kniv det i särklass vanligaste vapnet. Ett rån eller något annat brott som har som motiv att kränka offret på grund av hans eller hennes svenska ursprung kan bedömas som hatbrott. Ett sådant brott kan alltså, som jag framhållit i flera svar på riksdagsfrågor de senaste åren, redan med nuvarande regelverk leda till ett strängare straff.

Som jag också tidigare svarat Tobias Andersson när han ställde en riksdagsfråga på det temat anser jag att straffmyndighetsåldern på 15 år är väl avvägd. Det innebär emellertid inte att samhället ska stå passivt när mycket unga personer begår brott eller riskerar att dras in i kriminalitet. Det är tvärtom. Utredningen om barn som misstänks för brott föreslår åtgärder som innebär att fler brott som begås av barn under 15 år ska utredas av polis. Utredningen föreslår också att det ska införas en ny huvudregel om att åklagare ska väcka en bevistalan när ett barn under 15 år misstänks ha begått ett brott med minimistraff om fem års fängelse, till exempel grovt rån.

När det gäller lagöverträdare i åldern 15–17 år konstaterar jag att både den utredning som tog fram förslag om slopad straffrabatt för unga myndiga och i princip samtliga remissinstanser har bedömt att det inte är en god idé att förändra straffrabatten för dessa gärningsmän. Vidare har justitieutskottet så sent som i november 2021 uttalat att den nuvarande ordningen för påföljdsbestämning för den här åldersgruppen har goda skäl för sig.

Med det sagt är det viktigt att vi har trovärdiga påföljdsalternativ för unga lagöverträdare, och regeringen har också skärpt regleringen i flera avseenden. Det handlar om införandet av påföljden ungdomsövervakning som kan användas vid exempelvis allvarligare våldsbrott och rån. Vid års-

Prot. 2021/22:69
18 februari

Svar på
interpellationer

skiftet slopades också straffreduktionen för unga myndiga vid allvarlig brottslighet. Regeringen har dessutom gett en särskild utredare i uppdrag att se över regleringen om frihetsberövande påföljder för lagöverträdare under 18 år. Det handlar om att se över strafftiderna, men också att se till att vi har ett system som innefattar adekvata återfallsförebyggande åtgärder även efter frigivningen.

Även brottens orsaker måste bekämpas. Den här regeringen har som prioritering att vända på varje sten för att bekämpa segregationen. Inom ramen för 34-punktsprogrammet föreslår regeringen flera satsningar på det förebyggande arbetet, bland annat att ge kommunerna ett lagstadgat ansvar att arbeta brottsförebyggande. Regeringen har också sett till att kommunerna från årsskiftet subventioneras när de behöver placera ungdomar enligt LVU på Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem för att förhindra fortsatt kriminalitet och återfall.

Sammanfattningsvis har regeringen alltså vidtagit ett stort antal åtgärder som riktas mot unga som har begått brott eller som riskerar att dras in i kriminalitet.

Anf. 2 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Då vi nu samtidigt kommer att debattera tre interpellationer finns risken att det blir lite stökigt och osammanhängande. Jag önskar därför inleda med att redogöra för att jag i detta anförande önskar lägga fokus på min interpellation om Brottsförebyggande rådets rapport om ungdomsrån för att sedan i mitt nästa inlägg beröra min interpellation om lagföring av kriminella ungdomar. Däremellan får vi som bekant sällskap av Mikael Damsgaard och hans interpellation om ungdomsrån.

Med det sagt tål det att inledas med en kort redogörelse för den rapport från Brottsförebyggande rådet som initierade den ena av mina interpellationer. Brå valde att i sin rapport 2021:19 studera ungdomsrån som fenomen, och statistiken är minst sagt deprimerande. Detta är ett fenomen som jag belyst, problematiserat och motarbetat länge och som jag och Morgan Johansson haft skäl att debattera återkommande. Det gäller inte minst då regeringen avstått helt från vissa välbehövda åtgärder och dröjt ordentligt med andra. Mer om det i mitt nästa anförande.

Även om rapportens resultat för min del på intet sätt var främmande eller oväntat utgör det kanske en väckarklocka för dem som hittills inte önskat erkänna problematiken, och förhoppningsvis kan den leda till politiskt agerande.

Antalet ungdomsrån har dubblats under Morgan Johanssons tid vid makten, även om vi sett någon minskning under pandemin när människor har hållit sig hemma och inte tillåtit vara ute i miljöer där ungdomsrån ofta sker. Om jag hade varit i Morgan Johanssons skor är det inte någonting som jag hade skrutit om. Jag hade förstått att minskningen hade en koppling till de begränsade rörelsemönster som varit under pandemin. Men över tid har det ökat kraftigt.

I Brås rapport framgår att hela 66 procent av de misstänkta förövarna har utländsk bakgrund, medan 77 procent av offren har svensk bakgrund. Lägg därtill att Brå räknar svensk bakgrund som en person med minst en svenskfödd förälder – inte två, som man räknar med i vissa andra länder.

Givet detta kan man inte bortse från att svenskfientlighet sannolikt är ett av motiven vid dessa rån. Det är ett fenomen som Morgan Johansson genomgående har avstått från att erkänna.

Tesen förstärks av att en skrämmande hög andel av rånerna har förnedringsinslag. Det är något som onekligen inte kan förklaras av att förövaren har det dåligt ställt och endast rånar av ekonomiska skäl. Om man rånar någon på en jacka för att man fryser och inte har råd att köpa en egen kan socioekonomiska faktorer delvis vara en faktor till brottet. Men om man därefter filmar och sprider rånet är det annat som ligger bakom.

Att vissa förövare går längre än nödvändigt för att tillskansa sig ägodelar efter överlåtandet och även fortsätter övergreppet och inte sällan filmar och delar det till vänner talar för att det finns en önskan hos förövaren att etablera dominans och sprida skräck. Om regeringen inte anser ungdomsrån vara allvarligt nog i sig självt borde åtminstone det nu vedertagna övervåldet, förnedringsinslagen och spridningen i sociala medier av övergreppen tillsammans anses vara nog för handling.

Utifrån rapporten är det för mig uppenbart, sett till såväl förövare som offer och de utbredda förnedringsinslagen, att svenskfientlighet utgör en faktor när det kommer till ungdomsrån. Tillstår Morgan Johansson detta?

Anf. 3 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! Tack så mycket, statsrådet, för svaret! När en ung pojke eller flicka rånas på sin telefon, dator eller jacka på väg hem från skolan eller på väg till fotbollsträningen sätter det djupa spår hos den som drabbas.

Men det sprider också en rädsla och en känsla av otrygghet hos många andra unga och hos deras föräldrar. Detsamma gäller naturligtvis även för andra som drabbas av personrån, inte minst äldre.

Min hemstad Västerås hör till de kommuner i landet där ungdomar löper allra störst risk att bli rånade. Under åren 2015–2019 har 162 ungdomsrån anmälts i Västerås. Och rånvågen fortsätter. Mer eller mindre dagligen kan vi läsa i lokalpressen om nya personrån. Det har handlat om mopedrån, om hur mäklare har rånats i anslutning till visningar och om att förövare tränger sig in i bostäder. Det har också ägt rum ett stort antal personrån på allmän plats. Bland annat rånades en 80-årig kvinna i ett bostadsområde en vanlig eftermiddag i november.

En grupp som är särskilt utsatt för risken att bli rånad är just ungdomar, inte minst unga killar. Vi har sett ett flertal exempel där barn och ungdomar har blivit rånade på väg till eller från skolan och aktiviteter. I ett fall nyligen blev två pojkar så unga som tio år rånade klockan fyra en eftermiddag efter skolan. I förra veckan passerades ytterligare en gräns. Två maskerade och knivbeväpnade gärningsmän gick in i ett klassrum på Rudbeckianska gymnasiet och rånade eleverna på deras skoldatorer.

Även om min hemstad är hårt drabbad av rånerna är denna utveckling inte på något sätt unik för Västerås. I Sverige fördubblades antalet ungdomsrån under åren 2015–2019, och precis som Tobias Andersson utvecklade i sitt inlägg kan den nedgång vi ser under 2020 och 2021 främst förklaras av pandemin och att ungdomar har hållit sig hemma.

Prot. 2021/22:69
18 februari

Svar på
interpellationer

För att bryta utvecklingen är brottsförebyggande insatser avgörande, men samtidigt krävs att rättsväsendet förmår att tydligt markera brottens allvar. Viktigast i det brottsförebyggande arbetet är familjen. Föräldrarna har det yttersta ansvaret för sina barn. När föräldraskapet inte räcker till kan ofta socialtjänsten erbjuda ett viktigt stöd. En välfungerande skolgång är dessutom en viktig skyddsfaktor för unga i riskzonen. Men en förutsättning för att det brottsförebyggande arbetet med familj, skola och socialtjänst ska fungera väl är att ungas brottslighet kan klaras upp och att effektiva påföljder kan dömas ut och fullföljas.

Vi vet att ungdomar som lyckas med sitt första rån ofta fortsätter och begår betydligt fler tills någon sätter stopp. Dessvärre är uppklaringsgraden av de här brotten låg, och när personer under 18 år väl döms är påföljderna inte tillräckligt ingripande för att på ett tydligt sätt markera brottets allvar.

I svaret hänvisar statsrådet till den nya påföljden ungdomsövervakning. Av de gärningsmän vi nu diskuterar är det emellertid främst de som blir dömda för grovt rån som blir aktuella för denna påföljd eftersom straffmättningsvärdet behöver uppgå till minst sex månaders fängelse för att ungdomsövervakning ska kunna dömas ut.

Jag vill därför fråga statsrådet om han anser att det är tillfredsställande att minderåriga som döms för rån av normalgraden mycket sällan döms till den mer ingripande nya påföljd som statsrådet hänvisar till i sitt svar.

Anf. 4 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Det rinner blod från mitt ansikte. Det blir en blodpöl under mig. Glasögonen flyger iväg i ett slag, och så tar de min telefon och vill att jag ska öppna den. Men telefonen känner inte igen mitt ansikte.

Detta är ett vittnesmål från Brårapporten om våldet och rånen mot ungdomar. Hur kan vårt samhälle, som har barnkonventionen som lag och där barns rättigheter påpekas i varje sammanhang, låta det här gå så långt? Och vad görs åt det faktum att det finns en splittring i samhället? Som mina kollegor påpekade är det främst ungdomar med invandrarursprung som angriper ungdomar som betraktas som etniska svenskar. Hur kan det ha gått så långt?

I sitt svar säger ministern att det finns möjlighet att döma en person för hatbrott när brotten riktar sig mot etniska svenskar. Jag vill gärna att ministern ger exempel och kommer med statistik. Hur många ungdomsbrottslingar har dömts till strängare straff för att de har utfört brott mot etniska svenskar?

Detta är inget nytt fenomen. Redan 2005 skrevs en uppsats vid Lunds universitet som handlade just om detta: angreppen på ungdomar som kommer från majoritetssamhället. Där citerades bland annat unga förövare som sa: När vi är ute på stan och rånar krigar vi. Vi krigar mot svenskarna. Det kommer en härlig känsla genom kroppen när vi rånar. Man känner sig nöjd och glad. Det känns som om man har lyckats. På frågan från forskaren om vad makt är svarar man: För mig är det att svenskarna ska lägga sig ned på marken.

Jag undrar om ministern kan vända på perspektivet. Hur skulle det ha varit om det var tvärtom – om etniska svenskar hade uttalat sig om att makt för dem är att tvinga invandrare att lägga sig ned på marken och kyssa deras fötter? Hur skulle det vara om etniska svenskar bekände att de går

ute på stan och letar upp invandrare för att de är mesiga och inte gör motstånd?

Det här är väldigt allvarligt. Dessa ungdomar, som blir rånade, förnedrade och misshandlade till den grad att deras mobilkameror inte känner igen deras ansikte, blir svikna av samhället. För det är sant att svenskar inte själva söker rättvisa. Det är inte klanen man räknar med; man räknar med staten. Det är staten som ska fixa rättvisan. Det är staten som ska ställa upp och utdela straff till dem som bryter mot lagarna.

Jag vill gärna få ministerns synpunkt på detta.

Anf. 5 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Först en allmän kommentar: Det är väl så här det kommer att låta nu från Moderaterna och Sverigedemokraterna, den nya högern, som tävlar i att piska upp motsättningar mellan svenskar och invandrare. Det var extremt tydligt i det vi precis hörde.

För mig spelar det ingen som helst roll om du är svart eller vit. Om du begår brott ska du buras in för de brotten. Då ska du ha en påföljd. Jag kommer aldrig att falla ned i något slags retorik som handlar om att piska upp motsättningar mellan grupper i Sverige.

Det där har Sverigedemokraterna hållit på med i årtal. Det är deras favoritgren. Men när jag nu hör också Moderaterna gå in i precis samma typ av retorik förstår jag att ert samarbete har gått mycket djupare än vad man kanske i förstone hade trott.

Nej, låt oss koncentrera oss på brottsligheten i sig i stället för att piska upp motsättningar mellan svenskar och invandrare. Det kan bara leda till ökad misstro, ökade problem och ökade konflikter i det svenska samhället.

Jag betraktar förstås rån som ett mycket allvarligt brott. Det är också precis det jag säger i mitt svar. Därför är jag glad över att kunna se att antalet rån har minskat kraftigt de senaste åren. Det är 35 procents minskning sedan 2019. Vi ligger nu faktiskt på den lägsta nivån sedan 2017 när det gäller rån mot ungdomar.

Då säger ni att det bara har med pandemin att göra. Men sanningen är ju att också uppkläringen av ungdomsrån ökar. Min bedömning och slutsats är att detta mycket väl kan ha att göra med att polisen på senare år har prioriterat de här brotten och sett till att ingripa mot de ungdomar som ägnar sig åt denna mycket allvarliga brottslighet.

Vi har skärpt straffen kraftigt på senare år. Vi har sett till att domstolarna i högre utsträckning dömer ut hårdare straff genom att vi har höjt minimistraffen. Vi har tagit bort straffreduktionen för 18–20-åringar för allvarliga våldsbrott – där innefattas också rånen. Vi har infört den nya ungdomsövervakningspåföljden, som redan har tillämpats vid 66 tillfällen förra året. Vi kommer att gå vidare med detta för att se till att förbättra och förstärka påföljderna, riktat just mot dem som rånar.

Nu ligger det ett utredningsförslag på mitt bord som handlar om att skärpa minimistraffet för rån till 18 månaders fängelse och samtidigt sänka gränsen för häktningspresumtion till 18 månader. Det innebär att vi kommer att få häktningspresumtion för rån. Vad betyder det? Jo, det innebär att den som misstänks för ett rån kommer att häktas i väntan på rättegång på ett helt annat sätt än vad som sker i dag, så att vi helt enkelt får undan den individen från gatorna. Det är en mycket kraftfull åtgärd. Så gjorde vi när det gällde de grova vapenbrotten. Efter det att vi förändrade det 2018

Prot. 2021/22:69
18 februari

Svar på
interpellationer

ökade häktningarna av personer som misstänktes för grova vapenbrott fem gånger.

Går vi i land med hela detta utredningsförslag från gängutredningen som vi fick i somras, som vi nu arbetar med och som vi kommer att gå vidare med är det också en kostnad på över en halv miljard för Kriminalvården. Det vittnar om hur kraftfulla åtgärder det faktiskt handlar om när vi måste bygga ut häkten och anstalter för detta.

Just nu har vi dessutom fler poliser på plats än vad vi någonsin har haft i Sverige. 21 929 var toppnoteringen i januari – all-time-high för antalet poliser. Det är en effekt av att vi har förstärkt rättsväsendet på den sidan. Nu till våren går det ut ytterligare 800 poliser från våra nya polisutbildningar.

Vi kommer att fortsätta att bekämpa all form av kriminalitet. Vi kommer att fortsätta att förstärka rättsväsendet. Vi kommer att fortsätta att prioritera de brott som drabbar ungdomar. Men när ni gör detta till en fråga där ni piskar upp hat, motsättningar och misstro mellan folkgrupper blir det stora problem i det svenska samhället. Det vill jag med kraft avråda från.

Anf. 6 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Morgan Johansson beskyller mig och övriga debattörer för att piska upp hatstämning mellan grupper i det svenska samhället. Då vill jag redogöra för vad jag gjorde. Jag återgav statistik från en myndighet som lyder under Morgan Johansson själv som justitieminister. Det var vad jag gjorde. Om Morgan Johansson inte vill att jag på det sättet piskar upp stämningen mellan grupper kanske han inte skulle låta sin myndighet ... Oj, nu glömde jag. Morgan Johansson *har* ju inte bett sin myndighet att utreda detta. Morgan Johansson har inte bett Brå att studera etnicitet kopplat till brott eller bakgrund. Det har man inte velat. Detta har man velat mörka från Socialdemokraternas sida.

När Brå nu tog fram denna rapport om ungdomsrån och när Brå under hösten även tog fram en rapport rörande förövares bakgrund var det på eget bevåg. Socialdemokraterna har inte vågat uppdra det. Man har velat mörka detta.

Fru talman! Jag tycker dock att vi lämnar den låga nivån på debatten där och pratar om vad vi egentligen borde. Jag ställde i min interpellation om lagföring av kriminella ungdomar frågor kring varför regeringen inte har gjort mer för att få effektiva åtgärder på plats.

Ungdomsrån begås naturligtvis av unga, och offren är just andra unga. Dessvärre har vi i dag inte möjlighet att hantera detta på ett rimligt sätt. I stället kommer unga förövare undan utan rimliga påföljder – vilket gäller för fler brottstyper än just rån, kan tilläggas.

Allt yngre barn begår allt grövre brott. Den organiserade kriminaliteten är väl medveten om den ansvarsfrihet som finns för dem under 15, och dessa utnyttjas för en rad kriminella gärningar, exempelvis narkotikahandel. Personer som inte är straffmyndiga begår dock fler typer av brott än endast sådana de utnyttjas för av kriminella gäng. Våldtäkter och rån förekommer med bekymmersam frekvens. Det torde stå klart att om man är kapabel att begå sådana gärningar är man även kapabel att möta de rättmätiga konsekvenserna: ett straff för den handling man utfört.

Regeringen agerade, som Morgan Johansson nämnde, på ett närbesläktat område under hösten, nämligen straffreduktionen för unga lagöverträdare. Sverigedemokraterna valde då att i sin följdmotion gå längre än regeringen, precis som vanligt, genom att även angripa straffreduktionen för de lagöverträdare som är 15–17 år gamla – alltså inte bara de myndiga, vilka var de regeringen fokuserade på.

Politiken måste agera kraftfullt mot de skenande ungdomsrånen. Vi kräver bland annat sänkt straffmyndighetsålder, kraftigt begränsad ungdomsrabatt för omyndiga och riktiga ungdomsfängelser. I vår övriga politik går vi dessutom längre genom att även förespråka en utredning om detta. Regeringen måste åtminstone börja våga adressera frågan om de unga lagöverträdare som ännu inte blivit myndiga.

Detta var någonting som vi belyste när det betänkandet hanterades av riksdagen, och det är någonting jag belyser här i dag.

Det som nu har skett när regeringen valde att endast reglera straffreduktionen för de myndiga, 18-, 19- och 20-åringarna, är att det blir ett stort tröskelvärde mellan en 17-åring och en 18-åring som döms för brott, exempelvis rån. Det kommer att innebära att det skapas en incitamentsstruktur att begå rån och andra brott innan man blir myndig eftersom tröskeln då bli så hög, som en konsekvens av att Morgan Johansson och regeringen inte begränsade straffreduktionen för 15-, 16- och 17-åringar.

Är detta någonting som Morgan Johansson kommer att inse var fel och agera på i efterhand?

Anf. 7 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! Jag konstaterade i mitt förra inlägg att eftersom förövarna ofta är unga är straffen milda när någon väl döms för rån. Påföljden blir ofta bara några timmars ungdomstjänst eller ungdomsvård.

Jag noterar att statsrådet i sitt förra inlägg inte kommenterade min fråga om han är nöjd med att minderåriga som döms för rån av normalgraden sällan blir dömda till den mer ingripande påföljden ungdomsövervakning.

Vi moderater ser behov av en lång rad förändringar gällande påföljderna för rån och för unga generellt. Det lägsta straffet för rån bör höjas från dagens ett års fängelse till minst ett och ett halvt års fängelse. Förnedrande inslag i samband med rån bör utgöra grund för att rånet ska betecknas som grovt och därmed leda till minst fem års fängelse.

Eftersom rånen bara är ett exempel på att unga personer står för mycket allvarlig brottslighet bör dessutom straffpåföljderna för unga generellt ses över. Straffrabatter för unga i kombination med mängdrabatter innebär att unga personer som upprepat begår brott får provocerande milda påföljder. Vi vill därför att straffrabatterna för unga mellan 18 och 21 år avskaffas helt. Dessutom bör mängdrabatten i dess nuvarande form avskaffas. Det finns även behov av att se över och skärpa straffpåföljderna för unga mellan 15 och 17 år.

Vid sidan av påföljderna är det avgörande att fler ungdomsrån också klaras upp. För det behöver polisen vara närvarande i hela landet och ha kapacitet att utreda brott. Detta är nödvändigt för att fler brott ska klaras upp, men det är också nödvändigt för att polisens förebyggande arbete lokalt runt om i Sverige ska vara framgångsrikt. Det bekymrar mig då att antalet poliser i Västmanland är färre i dag än när regeringen tillträdde 2014 trots att västmanlänningarna sedan dess har blivit 15 000 fler.

Sverige ligger i den absoluta botten inom EU vad gäller antalet poliser. Det är bra att antalet platser på polishögskolorna byggs ut, men det hjälper inte när hälften av platserna står tomma. Det är uppenbart att regeringen inte gör tillräckligt för att göra polisyrket mer attraktivt så att fler ska söka sig till yrket, välja att stanna kvar eller kanske komma tillbaka.

Tack vare att moderata budgetar har vunnit riksdagens gillande vid ett par tillfällen har ändå ordentliga polislönesatsningar kunnat genomföras, och de kan också fortsätta 2022 och framåt. Min fråga till Morgan Johansson är därför om han här och nu kan lova att den fortsatta polislönesatsning som kom till tack vare budgeten från M, KD och SD kommer att fortsätta efter 2022 även om olyckan är framme och Socialdemokraterna får fortsätta att regera.

En annan faktor som är kännetecknande för ungdomsrånen är att rånen är vanligast på platser där det rör sig många ungdomar. Det handlar om shoppingcentrum, knutpunkter för kollektivtrafik och grund- och gymnasieskolor. Det är därför häpnadsväckande att Morgan Johansson gång på gång slår sig för bröstet för att ungdomsrånen under 2020 och 2021, under pandemin, har gått tillbaka. Det är klart som sjutton att det blir så! Likaväl som krogslagsmålen blir färre när krogarna är stängda blir det färre ungdomsrån när ungdomarna är hemma och inte går ut. När man har distansundervisning i gymnasieskolorna, när kulturlivet är nedstängt och när idrottslivet är nedstängt är det klart att det begås färre ungdomsrån. Det är inte något för Morgan Johansson att slå sig för bröstet för.

Anf. 8 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Jag tycker att Morgan Johanssons utfall var direkt oanständigt men också symtomatiskt för regeringen. När man saknar svar och när man brister i handlingsförmåga angriper man sina motståndare med låga anklagelser. Det är inte värdigt en justitieminister.

Jag känner igen retoriken från debatten om hedersproblematik för ett antal år sedan. De som påpekade problemen först blev kallade för rasister. Då användes exakt samma retorik som Morgan Johansson använde mot oss för några minuter sedan. Det handlar hur man skapar splittring i samhället och hur man pratar om vi och dom. Det gör jag inte. Det enda jag vill ha är ett svar på varför barn rånar andra barn.

Vad är det som får en människa att känna en så djup aggression att man går ut och rånar och förnedrar andra individer? Det är en fråga som Morgan Johansson också borde vara intresserad av att få svar på för att kunna angripa problemet, helst innan det uppstår.

Anf. 9 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag menar nog att det är en helt ny ton som har kommit från framför allt Moderaternas sida. Det är en helt ny ton, och den beror på det nära samarbete som nu finns mellan sverigedemokrater och moderater. Så gott som allting som handlar om kriminalpolitiken nu för tiden gör Moderaterna också till en invandrarfråga. Det är någonting nytt. Så var det inte förr, till exempel på Reinfeldts tid, absolut inte. Då skulle man aldrig någonsin ha gått in i den typen av retorik. Men nu gör Moderaterna det, och det är naturligtvis för att man bäddar för ett framtida regerings-samarbete med Sverigedemokraterna.

Den här typen av retorik har vi hört Sverigedemokraterna köra med i alla tider. Det ingår så att säga i det här sättet att argumentera. Brott som invandrare begår blåser man upp. Brott som svenskar begår vill man helst inte prata om. Det är skälet till att Sverigedemokraterna aldrig orkar stå upp för det som är den grundläggande principen i en rättsstat, nämligen allas likhet inför lagen. Man för retoriken på ett sådant sätt att man alltid riktar all kritik mot invandrarna men inte någonting mot svenskar. Det där är precis den typ av retorik som sliter sönder ett samhälle, och i den fällan har tydligen nu också Moderaterna gått.

Jag ska gå över till sakfrågan. Jag har redovisat att det grundläggande är att antalet rån har minskat med 35 procent sedan 2019. Uppklaringen av de här ungdomsrånen ökar. Polisen sätter av mer resurser för att sätta åt de här gängen och har också fler verktyg för att kunna komma åt dem. Vi har en ny påföljd som handlar om ungdomsövervakning och ökade resurser.

Mikael Damsgaard säger att det måste bli fler poliser. Ja, det håller jag med om. När Mikael Damsgaards eget parti satt vid regeringsmakten skar ni ju ned på polisutbildningen med 90 procent på två år för att finansiera era skattesänkningar. Den uppgång som nu har kommit är en effekt av den regering som jag företräder och det som vi har gjort sedan vi tillträdde 2014.

Vi startade nya polisutbildningar i Borås och Malmö. Sedan tidigare hade vi utbildningar i Växjö och Umeå. Moderaterna har aldrig någonsin startat en ny polisutbildning. Aldrig. Vi har nu sett till att vi har 3 000 i polisutbildningen. Det är det högsta antalet någonsin. Vi har precis passerat all-time-high när det gäller antalet poliser, och till våren kommer det som sagt ytterligare 800. De kommer hela landet till del. Jag kan inte svara på precis hur det är i Västerås, men det är klart att ju fler vi fyller på med från utbildningarna, desto bättre blir det.

Polisen har mer anslag än någonsin tidigare, bättre verktyg än någonsin tidigare, mer resurser totalt sett än någonsin tidigare och fler anställda än någonsin tidigare, och den vägen fortsätter vi nu att gå.

Sedan har jag också berört att vi behöver göra mer på straffrättens område. Vi har ett liggande förslag nu som handlar om att vi skärper straffen för rån till 18 månaders fängelse som ett minimistraff och att vi då också inför en häktningspresumtion så att de som ägnar sig åt detta häktas i väntan på rättegång. Det är en mycket kraftfull åtgärd som kommer att innebära att de ungdomar som gör det här i ökad utsträckning kommer att hamna bakom lås och bom.

Men glöm sedan inte, tycker jag, att vi kan göra väldigt mycket när det gäller straffrätten, polisen och alla de repressiva åtgärderna, men om det här verkligen ska fungera på lång sikt är det också andra aktörer i samhället som måste göra sitt. Man måste satsa på skolan, fritidsverksamheten och socialtjänsten.

När jag ser de förslag som kommer från högern kan det finnas satsningar på rättsväsendet, men det är så gott som alltid nedskärningar just på välfärden, just på skolan, just på fritidsverksamheten och just på socialtjänsten – just på alla åtgärder som kan bryta nyrekryteringen till de kriminella gängen. På den punkten, fru talman, är högern fullständigt tom på förslag.

Anf. 10 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag finner det talande att Morgan Johansson helst pratar om vilken ton han bedömer att jag och de moderata debattörerna i debatten har snarare än om de frågor som vi faktiskt ställer till Morgan Johansson. Han återkommer till ett mantra som i grund och botten kan kokas ned till att han anser att Socialdemokraterna och inte minst han själv utgör de främsta företrädarna för det svenska folket i mannaminne och att de har gjort mer än någon annan regering eller någon annan justitieminister. Ingen annan skulle kunna komma i närheten av den storhet som Morgan Johansson och Socialdemokraterna själva anser sig besitta.

Det här är ganska talande. Det är en ofta återkommande retorik från Morgan Johanssons sida att beskylla mig och i det här fallet också moderater för att vilja spä på hatet i samhället samtidigt som han är den goda riddaren som ska lösa alla problem som han ännu inte har hunnit lösa.

Det som jag återkommande har velat få svar på i den här debatten har Morgan Johansson flyttat fokus från genom att påstå att det handlar om att spä på hat mellan grupperingar. Men jag vill veta varför vi i Brås rapport ser att 66 procent av förövarna bakom ungdomsrån har utländsk bakgrund medan 77 procent av dem som drabbas, offren, har svensk bakgrund. Hur kommer det sig? Jag har inte hört någon förklaring från Morgan Johansson till det.

Fru talman! Jag måste kunna påpeka det här. Jag måste kunna återge vad Brottsförebyggande rådet, som lyder under Morgan Johansson, har tagit fram. Jag måste kunna säga att det är intressant och något som jag hade kunnat misstänka. Jag måste kunna fråga om Morgan Johansson hade kunnat misstänka det och om han har någon lösning på hur det ska åtgärdas, någon förklaring till denna tydliga skillnad mellan vilka förövarna respektive offren är. Snälla fru talman, kan Morgan Johansson komma med ett svar på den frågan?

Anf. 11 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! Min hemkommun Västerås hör till de kommuner där ungdomar löper allra störst risk att bli rånade. Men utvecklingen är inte unik för Västerås utan gäller hela landet. Vad gäller ungdomsrånen har vi sett en dramatisk utveckling från 2015 till 2019, med undantag för en pandemieffekt de senaste två åren. Det är tydligt.

Situationen i Sverige är allvarlig. Vi moderater vet att det inte är en naturlag som ligger bakom att det ser ut på det här sättet. Det går att vända utvecklingen om man verkligen bestämmer sig för det. Barn och ungdomar har rätt att kunna röra sig tryggt i samhället utan att riskera att bli utsatta för brott. Deras otrygghet behöver tas på allvar. Men då krävs det en ny regering som kan få ordning på Sverige.

Vi kan inte fortsätta på det här sättet. Vi kan inte ha en regering som skyller på händelser som utspelade sig för tio år sedan. När målet om 20 000 poliser uppnåddes under alliansregeringen gjordes en tillfällig neddragning på polisutbildningen. Man gick därefter tillbaka till genomsnittet för den nivå som Göran Perssons regering hade. Det är sanningen, Morgan Johansson.

När man har suttit som justitieminister i snart åtta år kan man inte skylla på händelser som utspelade sig för snart tio år sedan. Det är dags att Morgan Johansson tar ansvar för den position han har. Sverige behöver en ny regering.

Prot. 2021/22:69
18 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 12 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Tobias Andersson säger att jag slår mig för bröstet och skryter med allt vi har gjort. Det finns ett talesätt i Skåne som lyder: "Vi skryter inte; vi säger bara som det är." Och vi säger som det är, nämligen att den här regeringen har gjort mer än någon annan regering just när det gäller att bekämpa brott och bygga ut rättsväsendet. Det gäller inte minst polisen.

Om vi tittar på polisens anslag från 2014 till 2025 ser vi att det låg på lite drygt 20 miljarder år 2014. År 2025 kommer det att ligga på nästan 40 miljarder. Vi nästan fördubblar polisens anslag på den tioårsperioden. Det finns ingen annan myndighet, i alla fall vad jag vet, som i modern tid har vuxit lika kraftigt och fått lika stora anslagsökningar som polisen får under de här åren. Det är jag stolt över. Jag menar att polisen under lång tid har varit underfinansierad och har haft alldeles för lite resurser och alldeles för låg bemanning.

Mikael Damsgaard säger att den neddragning som den moderatledda regeringen gjorde när de drog ned på polisutbildningen med 90 procent på två år bara var tillfällig och att de sedan återgick till något genomsnitt. Nej, därefter lade de sig på 600–700 utbildningsplatser per år, samtidigt som bara antalet pensionsavgångar från polisen låg på 400–500. Med den takten förstår man att polisen inte kan växa. Nu utbildar vi nästan tre gånger så många poliser och har startat polisutbildningar på två nya platser, medan Moderaterna aldrig någonsin har startat någon ny utbildningsplats.

Jag är stolt över det vi har gjort. Jag ser samtidigt att vi måste göra väldigt mycket mer. Därför har jag också förslag på bland annat straffskärpningar, ökade resurser och ökade verktyg till polisen framöver. Det kommer vi att kunna fortsätta genomföra under våren.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2021/22:252 om bodelning där lagstiftningen inte fungerar i praktiken

Anf. 13 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Ann-Charlotte Hammar Johnsson har frågat mig om jag avser att skrida till verket när det gäller att få på plats snabba bodelningsprocesser där det inte blir möjligt för den ena parten att förhålla och förhindra att bodelning ska ske. Hon har också frågat mig om jag avser att genomföra en förändring av lagstiftning som ställer krav på aktiv bodelningsprocess med en skarp tidsgräns för när en bodelning ska vara klar så att den beslutas före valet 2022.

År 2020 var det drygt 25 000 skilsmässor. I de flesta fall kan makarna i samförstånd komma överens om en bodelning. Under året gjordes cirka 1 100 ansökningar om att en domstol skulle utse en bodelningsförrättare,

och 259 förrättade bodelningar klandrades till domstol. Det är alltså förhållandevis få skilsmässor som leder till att en bodelningsförrättare måste utses eller till att det blir en tvist i domstol.

Det är viktigt att komma ihåg att det finns regler till skydd för en ekonomiskt svagare make under en bodelning. Den som inte har möjlighet att betala kostnaderna för en bodelning kan ansöka om ett inledande stöd i form av en ersättningsgaranti till bodelningsförrättaren. Vidare kan en domstol besluta att den ena maken ska ha kvarsittanderätt i den tidigare gemensamma bostaden eller att en makes egendom ska sättas under särskild förvaltning för att förhindra att maken gömmer undan egendom.

En make som inte medverkar vid bodelningen kan föreläggas vite när det gäller att lämna uppgifter om sina tillgångar och skulder. Maken kan även vitesföreläggas att under ed och straffansvar bekräfta uppgifterna i en bouppteckning. Om en make inte kommer till ett bodelningssammanträde som maken kallats till hindrar inte frånvaron att bodelningen ändå genomförs. Om en make genom vårdslöshet eller försummelse orsakat ökade kostnader kan bodelningsförrättaren besluta att maken ska svara för en större andel av kostnaderna.

Det är bekymmersamt att det förekommer att den ena maken tillåts förhålla bodelningen. Lagen ställer krav på makarna och ger bodelningsförrättaren flera rättsliga verktyg för att driva bodelningen framåt. Det är angeläget att verktygen också kommer till användning när det finns förutsättningar för det.

Jag avser att följa frågan och utesluter inte att överväga om det finns åtgärder som kan vidtas för att bidra till att utdragna bodelningar kan genomföras snabbare.

Anf. 14 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret på denna angelägna fråga om bodelning! Det är en fråga som har stor betydelse och som påverkar främst kvinnors liv, då det till största delen är de som har de lägsta inkomsterna. Många gånger har kvinnan varit den som har ombesörjt familjelivet medan den andra parten har arbetat och gett familjen ekonomiska möjligheter och större utrymme för att skapa den guldkant man behöver, till exempel med semestrar och investeringar som att köpa bil och ett boende.

Statsrådet säger i sitt svar att lagstiftningen med regler och skydd ger möjlighet att söka inledande stöd i form av ersättningsgaranti till bodelningsförrättaren. Jag vill fråga statsrådet om det finns en medvetenhet om att ersättningsgarantin bara gäller advokatkostnaden för ett par timmar för att utreda om man ska gå vidare med en bodelning.

Statsrådet lyfter också fram möjligheten att ansöka om att makes egendom ska sättas under särskild förvaltning för att hindra att maken gömmer undan egendom. Detta verktyg, som finns i lagstiftningen, är väldigt kostsamt då man ska anlita en person för särskild förvaltning.

För mig står lagstiftningen långt ifrån det som sker i verkligheten, i realiteten. Det är både kostsamt och dyrt med eget ombud, bodelningsförrättare och god man. Det kan handla om enorma summor för den lilla människan. Och om man möjligtvis skulle få rätt kommer det lilla som blir kvar att ätas upp av alla de stora kostnader som det här innebär.

Kvarsittning i boende är också verktyg som statsrådet nämner och lyfter fram. Det gäller i det fall det finns barn att ta hänsyn till. Det finns alltså många fall med kvinnor i 50- och 60-årsåldern – givetvis kan det även vara omvänt, men det är som sagt vanligast för kvinnor – som har levt tillsammans med sin partner under många år och där barnen är utflugna. Då står kvinnan där med liten eller ingen inkomst.

Jag skulle vilja fråga justitieministern om verktygen och lagen diskuteras på departementet och om ni är medvetna om vad det leder till när bodelningsförrättaren endast agerar som brevbärare och förlitar sig på parternas kunskap och tar betalt för detta.

Det görs inget för att få fram uppgifter som saknas i ärendet och det som behövs för att få fram ekonomiska uträkningar av tillgångar och skulder och annat som behöver komma med. Det finns bodelningsförrättare som vill bodela fast motparten ej redovisar sin del.

Jag har fått till mig ett antal berättelser över landet. Ju mer jag diskuterar denna fråga desto mer tydligt blir det att det dyker upp märkligheter och obehagligheter. Det senaste jag hörde var att bodelningsförrättaren hade nöjt sig med ett Excelark från den ena parten och därmed ansåg saken utagerad. I det fallet har den andra parten fått driva sin process via advokat. Det kostar 1 500 kronor per brev som skickas, och det kan pågå i flera år.

Justitieministern hänvisar, precis som i tidigare svar, till att det endast är i ett fåtal av alla skilsmässor som det blir problematiskt med bodelningen. Jag har tänkt väldigt mycket på den skrivningen och det uttalandet från statsrådets och regeringens sida.

Vad finns det för kännedom om vad som sker runt om i landet? Jag tog upp det nyss och säger det igen. Det finns en hög grad av ovetande när det gäller det som pågår. Under denna statistik döljer det sig kvinnor som ger upp på vägen. De har ingen möjlighet att genomföra sin del för att få rätt och för att få medel med sig vidare i livet. De är dolda under en mörklagd yta av statistik, och det är väldigt problematiskt.

Anf. 15 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är 25 000 skilsmässor per år. Av dem är det ett fåtal där man får problem på det här sättet. Men det är klart att varje sådant enskilt ärende innebär stora problem för den enskilde. Det är därför som det finns verktyg redan i dag som gör att man kan se till att en sådan här process kan drivas framåt.

Jag tror att Ann-Charlotte Hammar Johnsson sa att man bara kan få bidrag för ett par timmar när det gäller det inledande arbetet med bodelningsförrättaren. Men det är alltså de första fem timmarna som vi pratar om. Det är det inledande bidrag som man kan få. Räknar vi med en taxa på ungefär 1 300 kronor per timme – det är där det ligger – är bidraget från samhället på mellan 7 000 och 8 000 kronor. Det kan man då få för att starta själva bodelningsprocessen, om man inte har de pengar som behövs för att inleda den. Sedan ska hela den kostnaden tas av boet, så att säga. Men för att sätta igång själva processen finns det ett sådant bidrag.

Moderaterna brukar generellt sett inte vara glada för bidrag, men detta är faktiskt ett bidrag som finns sedan länge och som man kan använda sig av.

Dessutom finns det verktyg för just bodelningsförrättaren när det gäller att ta itu med trilskande makar, till exempel om någon vill dölja vilka tillgångar som han eller hon har. En makes egendom kan sättas under särskild förvaltning, och därmed kan man förhindra att egendom så att säga göms undan. Men det som kanske är ännu viktigare är att man kan belägga en make med vite. Om du inte redovisar de tillgångar som du har får du helt enkelt betala ett vite. Enligt de uppgifter som vi har hämtat in kan det vitet variera. I vissa enstaka fall handlar det om 5 000 kronor. Det kan vara ända upp till 60 000 kronor. I fallet med 60 000 kronor handlade det om ett löpande vite, som man faktiskt också kan döma ut. Då får du betala så länge du inte redovisar dina utgifter. Det är då ett löpande vite som man får stå för. Det är alltså mellan 5 000 och 60 000 kronor.

Man kan alltså tvinga fram detta. Det finns verktyg för att tvinga fram uppgifter från en trilskande part. Min uppfattning är att dessa verktyg ska användas av bodelningsförrättare och tingsrätter i de fall som processen inte kan drivas framåt.

Sedan är jag lite intresserad av vad Ann-Charlotte Hammar Johnsson menar bör göras, för jag har i denna debatt inte hört några förslag från Ann-Charlotte Hammar Johnsson om vad man bör göra.

Jag vet att det finns ett förslag som handlar om att man ska ha något slags skarp tidsgräns. Om detta inte är löst inom 18 månader eller så ska man då gå till tingsrätten. Det tycker jag inte är ett genomtänkt förslag, för det skulle innebära att man skulle komma med en ofullständig utredning till tingsrätten. Tingsrätten skulle i så fall behöva vara den som gör själva utredningen, det vill säga ta fram allt underlag, gör värderingar, tar fram bankuppgifter och så vidare. Det är inte så tingsrätter och domstolar arbetar. Domstolar utgår alltid från att man kommer till domstolen med färdiga utredningar. De är inte rustade för att göra detta. Detta måste vara gjort innan man kommer dit.

Ska man komma åt det här problemet är det de befintliga verktygen som måste användas mer, men de verktygen är skarpa.

Anf. 16 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! I denna interpellationsdebatt om bodelning säger statsrådet att verktygen finns. Jag säger att man får ersättning för ett par timmar. Det handlar i stället om fem. Det blir liksom märkligheter på marginalen eftersom det handlar om hela livet för dessa personer, främst kvinnor, och deras ekonomiska möjligheter efter en skilsmässa.

Sedan gör Morgan Johansson sig lite lustig över att Moderaterna inte är glada för bidrag. Nej, i den bästa av världar sköter det sig självt, och det fungerar. Det vi inte är glada för är att kvinnor råkar illa ut. Där tycker jag att vi borde stå på samma sida.

Även om verktygen finns – och även om jag i mitt första inlägg inte tog upp de lösningar på detta som jag ser – delar jag inte statsrådet Morgan Johanssons inställning, att man inte ska tidsbegränsa detta. Problemet är ju att detta utnyttjas gentemot de personer som inte har medel för att ta sig framåt. Det är utdragna processer. De pågår år efter år och slutar inte. Den ena parten har inga medel, för den kommer inte åt dem. Och den andra parten kan säga sig inte ha några fast den sitter på stora delar av dem.

Det är alltså en väldigt obalanserad fråga, där den ena parten råkar riktigt illa ut efter många års äktenskap.

Tankesmedjan Ownershift har tagit fram en rapport med rubriken *Ägande i nöd och lust – En kartläggning av ägande i våra kärleksrelationer*. Där konstaterar man att män i snitt äger 17 procent mer än kvinnor under äktenskapet. Efter skilsmässan ökar det till 75 procent, till mäns fördel.

I mitt förra inlägg konstaterade jag något när det gäller lagstiftningen. Statsrådet Morgan Johansson lyfter fram de möjligheter som ges. Det fungerar inte i praktiken, även om verktygen finns och man säger att de ska fungera. Men när de inte gör det och vi står här gång på gång och diskuterar samma fråga undrar jag: Är man villig från regeringens sida att över huvud taget titta på detta och se om man kan få verktygen att fungera, så att kvinnor – och de män som utsätts för detta – kan slippa råka ut för detta?

Jag är då inne på slutdatum. Statsrådet tar upp tingsrätten. Hur det görs spelar ingen roll, men det behövs en tidsgräns. Man behöver också komma åt problemet med breven som går mellan parterna via advokater eller bodelningsförrättare. Det ska inte kunna pågå. Man måste få seriösa svar, och det ska vara tydliga svar som gör att processerna kan tas vidare så att det inte blir stiltje. Det är nämligen det som händer.

Alla kort behöver komma upp på bordet för att man ska få ut alla delar. Man ska inte ha hemsnickrade redovisningar på Excelblad. Bodelningsförrättare nöjer sig med dem och säger sedan: Nu är det klart. Nu är det bara att dela upp det här. Vi är nöjda med det.

Det här handlar också om andra saker. Den finns de som har ett företag. Den ena parten kan ha en pension, och den pensionen får den parten behålla själv. Men har en part ett företag där den har hela sin livsinkomst ska den delas med den andre. Kunskapen om aktiebolag är undermålig i rättssystemet. Det visar sig att de som orkar driva sin fråga själva får berätta för dem inom rättssystemet hur det ska fungera och varför det är problematiskt att man bryter mot lagen och får råd om att göra det.

Det finns en skrämmande del i detta. Någon har fått vite från tingsfiskalen att betala, vilket man inte behöver göra. Man har 14 dagar på sig att överklaga. Där brister rättssystemet.

Anf. 17 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Reglerna är sådana att du redan i dag kan begära att det ska dömas ut ett vite till den som inte vill redovisa sina tillgångar. Det är den möjligheten som man i så fall bör titta på: Kan den möjligheten användas mer?

Jag tycker inte att man ska gå in i en diskussion där man säger att vi lämnar över frågan till tingsrätten när det inte finns någon utredning. Frågan är i så fall hur vi ser till att bodelaren i ökad utsträckning går till domstol och begär att det ska dömas ut ett vite. Den möjligheten finns som sagt, och de aktuella exempel som jag pekade på ligger mellan 5 000 och 60 000 kronor.

Jag kan gärna titta vidare på om det finns någonting man kan göra för att se till att fler sådana viten utdöms. Jag tror däremot inte på någon skarp tidsgräns för när outredda ärenden ska gå till tingsrätten för utredning.

Låt oss gärna fortsätta att ha en dialog kring detta och se om vi kan hitta någonting som vi kan göra för att skärpa det här verktyget ytterligare. Det utesluter jag inte alls.

Prot. 2021/22:69
18 februari

Svar på
interpellationer

Jag vill återigen säga att det bidrag som kan utgå för de första fem timmarna är till för att man ska kunna starta en sådan process. Om man inte har pengar för att kunna starta processen ställer alltså samhället upp med den inledande kostnaden, som ligger på kanske 7 000–8 000 kronor. Det tycker jag är ett ganska bra system så att man i alla fall kan komma igång. Sedan ska kostnaderna tas av boet som sådant.

Låt mig som sagt gärna titta vidare på om det finns möjligheter för att se till att fler viten döms ut. Den frågan tar jag gärna tillbaka till departementet.

Anf. 18 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag får väl ändå glädja mig lite åt att statsrådet nu öppnar för att titta på frågan. Då vill jag att man verkligen ser på frågan utifrån det som har kommit fram längs vägen, för det finns många kvinnor som kan vittna om detta.

Jag kan konstatera att det inte finns någon borte tidsgräns för hur lång tid en bodelning får ta. Bodelningen kan ta över tre år. Det fungerar inte. Våldigt många kvinnor sitter fast i stora ekonomiska problem när deras kapital sitter fast i utdragna processer. Det är skrämmande.

Många har inte råd med ett ombud, jurist eller advokat i årtal när de ska skicka de här breven. Jag vet att de som kan och till exempel har föräldrar som ställer upp tar lån och på olika sätt försöker att skramla ihop de här pengarna för att själva vara uthålliga och så småningom kunna komma till ett datum när de ska få upprättelse i frågan.

Båda parter betalar lika mycket till bodelningsförrättaren, men den ena parten har en mycket större rörlighet tack vare sin ekonomi och kan därför svälta ut den andra parten. En bodelningsförrättare har inte heller några förpliktelser att redovisa eller rapportera för tingsrätten hur det går utan kan, eftersom processerna sitter fast, hålla på och skicka de här, som det blir, ”oviktiga” handlingarna fram och tillbaka, fram och tillbaka. Under tiden tar man betalt.

För mig är detta ett hål i lagen. På något sätt måste detta fås att upphöra, annars kommer vi framöver ha fattiga personer, kvinnor som får starta om från noll från att tidigare ha haft ett liv ihop med någon annan där de också har tagit ett stort ansvar. Jag tycker att det är skrämmande att man kan krama åt dessa personer genom att ta betalt längs vägen.

Anf. 19 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Om vi lägger undan frågan om en skarp tidsgräns för tingsrätterna och att de ska behöva göra utredningar på ett sätt som de inte är rustade för och i stället fokuserar på hur vi kan se till att fler viten döms ut och att de som trilskas och inte vill redogöra för sina tillgångar sätts åt hårdare tror jag ändå att vi kommer någonvart i den här debatten.

Då finns det kanske en del skruvar att skruva på och en del verktyg som man kan använda sig av. I den här debatten har jag öppnat för att göra just det i så fall, för även jag ser ju själva problemet som det kan vara med de långa, utdragna processerna.

Jag tar som sagt gärna med mig frågan tillbaka till departementet och ser vad vi kan göra. Sedan kommer vi säkert att få fortsätta att ha en dialog om detta. Jag instämmer i att det kan vara ett problem för många som

fastnar i den här situationen, så låt oss därför gå vidare i konstruktiv anda och se om vi kan hitta någonting som vi kan göra på den punkten.

Prot. 2021/22:69
18 februari

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

§ 11 Svar på interpellation 2021/22:264 om beivrande av brott mot huvudmän

Anf. 20 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Ann-Charlotte Hammar Johnsson har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att de personer som har ont uppsåt inte ska kunna begå brott mot huvudmän genom att åta sig uppdrag som gode män och förvaltare för dem. Ann-Charlotte Hammar Johnsson har även frågat mig om det kommer att komma lagförslag i denna fråga innan valet 2022.

En viktig del i det svenska välfärdssamhället är att de personer som på grund av till exempel sjukdom inte kan sköta sina angelägenheter får hjälp med detta. I detta syfte ställer många människor över hela landet upp som gode män och förvaltare. Det förekommer tyvärr att en ställföreträdare missköter sitt uppdrag. Samhället har ett ansvar för att förebygga misskötsel och för att agera kraftfullt när så ändå sker. Det är därför angeläget att ordningen med ställföreträdarskap och tillsynen över den fungerar på ett tillfredsställande sätt.

På regeringens uppdrag har Ställföreträdarutredningen förra året lämnat flera intressanta förslag. Det handlar bland annat om obligatorisk utbildning och bättre stöd för ställföreträdare samt förbättrad tillsyn på området. Utredningen föreslår dessutom en lagstadgad skyldighet för överförmyndaren att anmäla till åklagare om en god man eller förvaltare misstänks ha begått brott mot sin huvudman.

Regeringen tar arbetet med att förbättra regelverket om ställföreträdarskap på största allvar. Utredningens betänkande är omfattande, och ett stort antal remissinstanser har lämnat synpunkter på de många olika förslagen. Samtliga förslag behöver därför nu analyseras noga. Därefter kommer regeringen att ta ställning till vilka förändringar i lagstiftningen som bör genomföras.

Anf. 21 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Anledningen till att jag har valt att skicka in den här interpellationen är att jag under flera år engagerat mig i frågan och för att jag nyligen blev kontaktad av en journalist som läst mina motioner om gode män och förvaltare.

Statsrådet tar upp intressanta förslag från Ställföreträdarutredningen med obligatorisk utbildning, bättre stöd för ställföreträdare samt förbättrad tillsyn och att överförmyndaren lagstadgat ska anmäla till åklagare om en god man eller förvaltare misstänks ha begått brott mot sin huvudman. Jag ser fram emot att dessa förslag kan bli verklighet. Att regeringen säger att man tar regelverket på största allvar är också viktig information.

Anledningen till att jag står här nu är att jag är bekymrad över det jag har hört och hör längs vägen. Det är berättelser från enskilda personer om hur deras anhöriga har råkat illa ut. Jag förstår att statsrådet inte kommer att kunna svara på frågor i de enskilda ärenden som jag tar upp här, men jag tycker att det är viktigt att de som drabbas och alla andra i vårt land som ser och hör detta får veta att det här genomlysas och att man tar frågan på allvar. Det är ju mycket som händer i det tysta, och det behövs åtgärder.

En av mina berättelser handlar om en kvinna som var utsedd till förvaltare åt sin före detta man. Enligt uppgift blev hon utbytt av överförmyndarnämnden utan förvarning eller förklaring. Det är till och med så illa att hon inte vet var mannen befinner sig, hur han mår eller om han är i livet. Det har kvinnan berättat. Dessutom har mannens hem och tillhörigheter sålts utan att den före detta frun och dottern fått någon förklaring.

Jag kan förstå om den före detta frun inte får all information, eftersom de har skilt sig och hon inte är en del av familjen längre, men en dotter, tänker jag mig utifrån mitt eget perspektiv, vill ju veta vad som skett med fadern och hans ägodelar. Att en anhörig plötsligt får skyddad identitet och att dennes ägodelar försvinner är obehagligt. Till beskrivningen hör också att den person som tagit över förvaltarskapet ska förekomma i ett stort antal brottsutredningar.

Min egen erfarenhet handlar inte om att en person försvunnit eller fått skyddad identitet, utan det handlar om ett tydligen utarbetat sätt för att komma åt medel hos huvudmannen. Detta sker genom att mäklare och förvaltare går samman och gör affärer ihop när en fastighet ska säljas. De säljer alltså en bostad till lägre pris än vad som är möjligt att få, och sedan, när det går tillbaka, kan de sälja huset till ett högre värde och ta pengarna som kommer emellan.

Detta är obehagligt, ovärdigt och tragiskt, och det här skadar hederliga som tar på sig uppdragen som gode män eller förvaltare. Det är fråga om mycket ideellt arbete och andra komplexa processer för enskilda personer.

Jag finner regeringens förslag intressant, och det är viktigt att få det på plats. Detta gäller särskilt att överförmyndaren ska våga agera i ärenden när det uppkommer klagomål om märkliga förhållanden och i frågor om tydlighet i lagstiftningen. Det är viktigt att det går att luta sig mot lagen.

Anf. 22 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Generellt sett gör gode män och andra ställföreträdare ett fantastiskt och bra arbete för att hjälpa människor i utsatta situationer. Det finns många tusentals människor i Sverige som inte skulle klara sig utan en god man eller ställföreträdare som hjälper till.

Som i all annan mänsklig verksamhet kan det mycket väl uppkomma situationer när olämpliga individer, helt enkelt olämpliga människor, tar på sig uppdragen – söker sig i viss mån till dem. I värsta fall utnyttjar de dessa situationer. De stjälar, förskingrar och betar sig illa mot huvudmannen. Då gäller det att det finns en stark tillsyn.

Den som ska vara god man ska vara lämplig för uppdraget. Bover ska inte vara gode män, utan det ska vara människor som är lämpliga för uppdraget, känner för uppdraget och som besjålas av att hjälpa en människa i en utsatt situation.

För några år sedan avslöjades, inte minst genom ett inslag i SVT, ett antal exempel på där gode män hade förskingrat, stulit och utnyttjat sin

ställning i förhållande till huvudmannen. Jag kom mycket väl ihåg när detta avslöjades, och jag blev förstås intervjuad i de sammanhangen. Jag agerade också på det sättet att jag kallade samman de sju länsstyrelser i Sverige som har det övergripande tillsynsansvaret för godmanssystemet. Vi gav dessa länsstyrelser ett särskilt uppdrag att förstärka sin tillsyn. Det gjorde vi 2016. Jag påstår att sedan dess har tillsynen av systemet ökat och förstärkts.

Därutöver tillsatte vi den utredning som Ann-Charlotte Hammar Johnsson tog upp och som förra året lämnade sitt betänkande. Man har sett över hela systemet med utgångspunkt i hur systemet kan stärkas och bli bättre. Man har levererat ett stort antal förslag dels om ytterligare förbättrad tillsyn, en ny myndighet, dels om att förstärka överförmyndarverksamheten och dels om en lagstadgad skyldighet att anmäla misstänkta brott. Det kan tyckas vara en självklarhet för en överförmyndare att om det finns misstanke om brott anmäla till åklagare – precis som allt annat. Det finns vidare förslag om hårdare krav på redovisning och granskning av gode män samt mer obligatorisk utbildning. I vissa särskilda fall ska det finnas anställda ställföreträdare för särskilt stora och svåra situationer. Sedan finns förslag om ett nationellt register över gode män och ställföreträdare. Det finns ett antal förslag i betänkandet, som tillkom på regeringens uppdrag.

Detta är förenat med stora kostnader. För kommunerna är den beräknade kostnaden ungefär 200 miljoner kronor per år över tid. När det gäller statens kostnader beräknas kostnaden till 30 miljoner kronor per år.

Nu kom betänkandet förra året. Utredningen menade att förändringarna i bästa fall kan genomföras från 2023. Inga pengar fanns avsatta för 2022 eftersom utredningen var ute på remiss.

Vi kommer inte att hinna lägga fram något förslag före valet, utan det här får bli en reform för nästa mandatperiod. Men med utredningsbetänkandet finns ett bra och gediget underlag att gå vidare med, och vi återkommer till riksdagen när det finns en finansiering på plats och när beredningen av lagförslagen är färdig.

Anf. 23 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det här är viktiga frågor. De handlar om brottsligheten, det vill säga baksidan av dessa frågor. Men jag vill också säga att alla dessa ideella krafter utför ett fantastiskt arbete. De får inte mycket pengar för arbetet, men de ställer upp längs vägen. Det är vi tacksamma för, och det behövs fler av dem.

Statsrådet nämnde reportaget i *Uppdrag granskning* från sju år tillbaka. Man kunde påvisa brottslighet i 25 kommuner. Det är bra att verksamheten förstärktes 2016, som statsrådet tog upp. Vidare fanns problemen 2015 med migrationsströmmarna. Det fanns personer som åtog sig 50, 60 eller 70 uppdrag. Det gick ju inte ens att genomföra uppdragen, utan de var bara ute efter att sko sig på dessa personer.

Det har kommit till min kännedom att brottsligheten kan vara utstuderad. Det är kanske inte märkligt i dagens Sverige, men det är tragiskt att det till exempel finns sidor på Facebook där man tipsar varandra om hur man kan komma åt dessa medel hos huvudmännen genom att göra så eller så. Det är rena tipssidorna för att sko sig på dessa personer. Det här är en

polisär uppgift, men det är viktigt att komma till rätta med dessa problem så att vi vet att våra nära och kära får hjälp och stöd när sådana behov finns.

Det finns både anhöriga och de som inte är anhöriga som värnar dessa personers liv, och det finns andra i deras närhet som skor sig på dem. Är man släkt kan man tänka att detta ska lösas på ett smidigt sätt, men då behövs alla delar i lagstiftningen för att inlämning av uppgifter och så vidare ska fungera eftersom andra kan nyttja dem.

Jag hade tänkt ställa frågan om regeringen skulle komma till skott innan valet 2022. Statsrådet har redan svarat. Lagstiftningen är från 1924, och vi har i många år diskuterat en totalt sett gammal lagstiftning, hur samhället fungerade på den tiden och vad som har hänt sedan dess. Statsrådet säger att utredningen är klar och ligger på bordet men att man inte hinner lägga fram förslag till valet 2022, och därför undrar jag hur långt in i framtiden underlaget kommer. Jag vet att det är svårt och komplext att göra om ett helt kapitel i lagboken, men det är viktigt att få de åtgärder som statsrådet har tagit upp på plats. Då kan vi få ett robust system där man inte kan missbruka någon annans livsgärningar.

Anf. 24 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! När dessa frågor kom upp 2016 agerade vi redan då. Precis som Ann-Charlotte Hammar Johnsson säger stämmer det att utöver exempel på oseriösa gode män var det en extrem situation när det gäller tillgången på gode män. Det var den stora migrationskrisen 2015 när 35 000 ensamkommande barn kom hit. Det ställde mycket höga krav på systemet. De allra flesta som gick in som gode män gjorde det inte för att sko sig, ärligt talat, utan de allra flesta gjorde det för att hjälpa människor i en utsatt situation.

Sedan kan det finnas olämpliga människor som söker sig till verksamheterna just för att de vill försöka skinna sina huvudmän – men de är undantag. Det spelar ändå en mindre roll eftersom det måste finnas en tillsyn som gör att det går att komma åt dem. Men vi ska inte sätta bilden av att var och varannan som ställer upp för sin medmänniska är oseriös. Min bild är att de allra flesta är seriösa, jobbar hårt och hjälper utsatta människor i svåra situationer.

Hur som helst! När det kom upp ett antal exempel på dessa problem agerade vi. Vi kallade samman länsstyrelserna, vi gav särskilda uppdrag till länsstyrelserna och vi tillsatte översynen för att ta fram förslag som skulle kunna förbättra systemet. Där finns nu ett stort antal förslag som vi arbetar med.

När kan vi då komma till riksdagen med detta? Låt mig säga så här: I början av nästa mandatperiod bör vi kunna klara av det. Vi måste som sagt också ordna själva finansieringen. Det är 200 miljoner kronor till kommunerna. Det är ytterligare 30 miljoner om vi ska gå vidare med de statliga förslagen. Då gäller det att vi har det på plats. Det här blir alltså en reform för den kommande mandatperioden, men jag kan säga att vi bör försöka göra detta i början av den.

Anf. 25 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Fru talman! Jag börjar med det här om de gode männen under migrationstiden 2015. Jag sa inte att de flesta gjorde så här, men det fanns fall

där en god man hade 50, 60 eller 70 huvudmän. Och det var liksom inte bara fem gode män, utan det var ett antal.

I det sammanhanget vill jag också säga att en av riksdagsledamöterna, som varit god man, häromdagen berättade för mig att hon följde med sin huvudman till tandläkaren. Det ingår sådana delar i det här. På tandläkarpraktiken sa de så här: Oj, är du här! Det är ingen annan som har kommit med sina.

Det har alltså förekommit att folk har gjort vissa saker men inte andra. Oavsett om man kallar det för att missköta det eller inte finns det nog en hel del uppgifter som inte blivit gjorda, om man säger så.

Jag tittar på alla de här förslagen som regeringen har – obligatorisk utbildning, bättre stöd för ställföreträdare, bättre tillsyn på området, lagstadgad skyldighet för överförmyndare att anmäla misstänkta brott till åklagare, det här om att anställa ställföreträdare och så vidare. Ett nationellt register har jag själv varit inne på. Man får tänka på GDPR och de delarna, men man borde ändå veta vilka som har de här uppdragen. Man borde också fundera på om det är en myndighet som ska sköta detta. Behövs en myndighet, eller på vilket sätt samordnar man kunskapen om de här frågorna?

År 2017 reste jag till Falun, till länsstyrelsen där. Det var samma vecka som statsrådet var där. Jag vet att det finns väldigt gedigen kunskap där för att ta fram underlag, och det fanns det redan då. Jag blev imponerad av den kunskap som finns, och jag är glad att Falun har det här uppdraget.

Jag ser fram emot att en ny regering tar fram det här förslaget så att det kommer på plats efter valet i september 2022.

Anf. 26 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det kan också bli den sittande regeringen som gör det efter valet 2022. Det är inte helt omöjligt att det blir så.

Nu har vi som sagt ett gediget underlag som vi kan gå vidare med. Jag ska inte låsa mig vid några av detaljerna, men jag ser som sagt detta som en uppgift i början av nästa mandatperiod för att reformera också den här delen.

Det stämmer som Ann-Charlotte Hammar Johnsson sa att i situationen vi hade 2015 och 2016 var det ett antal gode män som tog på sig väldigt många uppdrag, vilket man ofta inte kunde se därför att det inte finns något nationellt register. Ett nationellt register hade underlättat möjligheten att ha koll på hur många uppdrag någon har. Man kan ha uppdrag i många olika kommuner, och det finns liksom ingen samordning alls av det.

Sedan har ju olika uppdrag olika tyngd. En del är svårare än andra. Det är svårt att dra en skarp gräns och säga att man inte får ha fler än så här många uppdrag. Det beror helt och hållet på vad det är för typ av problem som huvudmannen har. Men ett nationellt register skulle i varje fall underlätta tillsynen.

Frågan om vi ska ha en egen myndighet är ett förslag i utredningen. Den frågan får vi också återkomma till. Men beskedet till Ann-Charlotte Hammar Johnsson i dag är att vi avser att arbeta väldigt aktivt med detta. Jag ser det här som en reform för början av nästa mandatperiod.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2021/22:69
18 februari

Svar på
interpellationer

§ 12 Svar på interpellation 2021/22:276 om tillkännagivanden för att underlätta för jägare och sportskyttar

Anf. 27 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Sten Bergheden har frågat mig varför jag inte har följt riksdagens beslut och tillkännagivanden angående underlättande för landets jägare och sportskyttar.

Riksdagen har fattat beslut om ett antal tillkännagivanden om vapenlagstiftningen som rör exempelvis regleringen av ljuddämpare, den så kallade vapengarderoben och handläggningstiderna i vapenlicensärenden.

Låt mig först säga att regeringen arbetar hårt för att bekämpa skjutvapenvåldet i kriminella miljöer. Lagstiftningen har skärpts, och straffen har höjts.

Samtidigt arbetar regeringen aktivt med att underlätta för jägare och sportskyttar. För att göra det på ett ansvarsfullt sätt krävs det att man gör noggranna överväganden.

Under 2021 har regeringen fattat beslut om en proposition med förslag om att lätta upp tillståndsplikten för ljuddämpare. Förslaget innebär att ljuddämpare ska regleras på i princip samma sätt som ammunition. Dessutom har promemorian *Fler vapendelar i jaktvapengarderoben* remitterats. Förslaget innebär att vapengarderoben för jakt utökas till att även omfatta ett antal extra pipor och slutstycken.

På regeringens initiativ pågår också ett reformarbete hos Polismyndigheten som bland annat syftar till att korta handläggningstiderna för vapenärenden. Regeringen har nyligen beslutat om Polismyndighetens regleringsbrev för 2022, där det framgår att myndigheten ska redovisa hur handläggningstiderna i vapentillståndsärenden har utvecklats och hur arbetet med att effektivisera processen för vapentillstånd fortskrider.

Regeringen arbetar alltså aktivt med ett flertal frågor inom vapenområdet för att underlätta för jägare och sportskyttar och kommer att göra det även fortsättningsvis.

När det gäller frågan om att slopa kravet på förnyande av tillstånd vart femte år är det viktigt att komma ihåg att det kravet enbart gäller helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott. Det är vapen som är särskilt stöldbegärliga och särskilt farliga. Regeringen är inte beredd att lättvindigt minska kontrollen av dessa farliga vapen.

Anf. 28 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret, men svaret nämnde bara två tillkännagivanden.

Jag tänkte nu berätta för lyssnaren vilka tillkännagivanden vi har gett till regeringen och till ministern under de senaste två och ett halvt åren.

Vi har gett tillkännagivanden om att ta bort femårslicenserna vid ett flertal tillfällen.

Att man ska inrätta en viltmyndighet begärde vi första gången 2015 och nästa gång 2017. Det är fortfarande inte levererat.

Regeringen har ej flyttat licenshanteringen från polisen till viltmyndigheten.

Regeringen har ej lyckats korta ned handläggningstiderna för vapenlicenserna. De är fortfarande helt orimligt långa.

Vi har gett i uppdrag att implementera vapendirektivet på en miniminivå. Regeringen har obstruerat och i stället försökt överimplementera vapendirektivet.

Vi har gett i uppdrag att göra en total översyn av vapenlagstiftningen, fru talman.

Vi har begärt att regeringen ska ta bort ”synnerliga skäl”.

Vi också begärt att man ska underlätta licenshanteringen vid vapenbyte direkt hos vapenhandlaren, vilket skulle kunna innebära att vi minskar polisens arbete ytterligare i den här processen.

Fru talman! Vi har begärt en utökad vapengarderob.

Vi har begärt att man ska underlätta handeln för vapenhandlarna.

Vi har också begärt att man ska flytta tillsynsansvaret för skyttebanor från polisen till viltmyndigheten. I dag är svensk polis ute och mäter kornstorlek i grusgropar som är skyttebanor. Detta kan en annan myndighet göra. Polisen har viktigare saker att utföra. Detta är heller inte levererat.

Fru talman! Vi har begärt att man ska införa samma regler när det gäller EU:s vapenpass.

Vi också begärt att man ska se över hela vapenlagstiftningen i syfte att dela upp den i en del som gäller för jägare och skyttar och en del för grovt kriminella. Därigenom kan vi skärpa kraven ytterligare för grovt kriminella utan att det helt oproportionerligt spiller över på jägare och skyttar.

Allt detta, fru talman, har inte levererats. I dag tar ministern upp två saker här i kammaren, ljuddämpare och femårslicenser. Det är drygt 20 tillkännagivanden som regeringen har getts för att underlätta för landets jägare, skyttar och samlare.

Jag måste säga att det är med stor nonchalans och på ett helt oacceptabelt sätt den socialdemokratiska regeringen behandlar riksdagens tillkännagivanden när man så uppenbart struntar i de beslut som riksdagen har fattat. Man struntar i demokratiskt fattade beslut, fru talman. Det är mycket allvarligt i en demokrati som vår, framför allt då vi under den här mandatperioden firar 100-årsjubileum för demokratin här i Sverige.

Att regeringen struntar i demokratiskt fattade beslut är allvarligt och hör absolut inte hemma i demokratier som Sverige. De beslut som fattas här i Sveriges riksdag gäller för alla som bor och lever i detta land, och de ska även följas av den svenska regeringen. Här ser vi uppenbart att man har obstruerat och hoppat över detta.

Jag vill fråga ministern: Anser ministern att också regeringen ska följa riksdagens beslut?

Anf. 29 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill i förebyggande syfte påminna alla om att det är det talade ordet som gäller i kammaren och inget annat. Jag hoppas att vi undviker andra medel.

Anf. 30 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag vill tacka Sten Bergheden för uppräkningsen av alla de 20 tillkännagivanden som är gjorda och för denna viktiga debatt.

Jag ställer mig såklart samma fråga som interpellanten: Varför har statsrådet inte följt riksdagens beslut om tillkännagivanden angående underlättande för landets jägare och sportskyttar?

I denna stund tävlar företrädare för olika nationer i OS, och skidskytte står på dagordningen. Herrarna åkte i dag vid tio, och klockan åtta i morse åkte damerna. Svenska folket hejar fram dem från soffan där hemma eller, en vardag som denna, kanske från kontoret under en paus om man har möjlighet, eller också tittar man på resultaten längs vägen. Det blir märkligt att regeringen under tiden förhalar tillkännagivanden här i den svenska riksdagen.

Jag skulle vilja be statsrådet Morgan Johansson svara på om de vapen som används av sportskyttarna i vårt land utgör ett problem. Jag kan själv svara på frågan: Nej, det gör de inte. Hur ser man på dessa 20 tillkännagivanden? Det måste väl ändå vara de illegala vapen som riksdagsledamoten Sten Bergheden tidigare var inne på som man arbetar med att få bort och som är problematiska?

Vi vet att lagstiftningen är otroligt tydlig och att alla de personer som utövar sin sport eller jagar vet att de blir fråntagna sina vapen om de på olika sätt missköter sig. Med andra ord är det åtgärder mot den illegala vapensmugglingen som regeringen behöver se till verkställs för att få bort de vapen som inte ska finnas ute bland människor.

Det blir också en absurd situation när justitieministern i medierna gör uttalanden om att landets pistolskyttar använder sig av terrorvapen. Då har debatten för min del tagit en helt sned vändning.

Mig veterligt har vi inte problem med våra sportskyttar och jägare. De har satt sig i en sits som gör att de blir påkomna om något skulle hända. Det blir märkligt att i denna situation lyfta fram enskilda personer som har begått brott eller på annat sätt gått vid sidan av det som ska följas enligt lag. Detta ska omhändertas precis så som sker på alla andra områden i samhället. Därför blir det märkligt för mig att man i debatten lyfter fram dem och säger: Titta på de här personerna – det blir ett problem. Så är det ju inte alls.

Historiskt har vi dessutom i vårt land haft jakt under lång tid, och skytten pågår än så länge i alla fall. Ska man inte ha det är det väl detta man får tala om för sportskyttarna. Det är i alla fall det de själva vill få reda på – om de inte ska få finnas längre. Det är ett bättre besked än några halvdana där det inte händer något och man inte kan utöva den sport man vill utöva och är orolig för.

Denna långa tradition gör att det inte finns något politiskt parti eller några medborgare, mer än en liten skara i ett stort land, som kan tänkas ha något emot detta. Tvärtom finns det ett gediget stöd för att både jakt och sportskytte ska finnas kvar. Då måste vi också ha rimlighet i hur man hanterar deras möjligheter. De 20 tillkännagivandena ligger precis i linje med det vi har önskat ska hända, och det finns en majoritet för detta i riksdagen. Jag vill alltså också höra statsrådets svar när det gäller detta.

Anf. 31 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag kommer att koncentrera mig på femårslicenserna eftersom det är dem och det tillkännagivande som finns där som Sten Bergheden tar upp i sin interpellation.

Jag får kanske inleda med att säga att jag aldrig trodde att jag skulle behöva stå i Sveriges riksdag och diskutera förslag från Moderaterna som ökar risken för terrordåd i Sverige. För det är det vi talar om. Detta handlar inte i grunden om jaktvapen utan om automatvapen. Det handlar om världens farligaste handeldvapen, som i fel händer, påstår jag, kan bli terrorvapen. Det är dessa automatvapen som Moderaterna och även Sverigedemokraterna vill minska samhällets kontroll över.

Det handlar till exempel om automatkarbiner, AK47, som ju har använts vid ett stort antal terrordåd i Europa. Det handlar om kulsprutepistolerna, k-pisten av modell 45, som jag själv är utbildad i. Det är visserligen 30 år sedan jag gjorde militärtjänsten, men ändå. K-pisten är ett av de vapen som omfattas av femårslicenserna; det var försvarets standardvapen under många år. Det handlar om Glockpistoler av precis samma karaktär som Breivik använde under sitt terrordåd på Utøya för drygt tio år sedan.

Detta är inte i grunden några jaktvapen. Det är ingen som jagar älg med k-pist. Detta är automatvapen, världens farligaste handeldvapen, som används och har använts vid terrordåd och som, om de hamnar i fel händer, gör att vi kan hamna i väldigt farliga situationer.

Min uppfattning är att detta inte är vapen som privatpersoner i allmänhet ska ha tillgång till. Det är militären och polisen som använder sig av dessa vapen som sina arbetsredskap. De ska inte vara något som allmänheten generellt sett har tillgång till.

Ändå gör vi undantag. Vi gör undantag för de privatpersoner som till exempel använder dessa vapen i sportskytteverksamhet, som en del av sin hobby. Då säger vi ja, det kan man få lov att göra, men bara under den tid man verkligen ägnar sig åt sportskytteverksamhet. Den dag man inte längre ägnar sig åt sportskytte ska man inte ha kvar licensen; det tycker jag är rimligt. Därför provas detta vart femte år.

Det som Moderaterna och för övrigt också Sverigedemokraterna nu pläderar för menar jag är helt orimligt. Det skulle innebära att om du går med i en sportskytteverksamhet när du är 20–22 år, införskaffar en k-pist eller en automatkarbin och ägnar dig åt sportskytte de första åren ska du sedan ha rätt till detta vapen hela livet. Du behöver inte förnya licensen. Det är den praktiska innebörden av Moderaternas och Sverigedemokraternas förslag: att det i så fall ska stå ett vapen i din garderob under hela livet.

Inför denna debatt hämtade jag in underlag från Säkerhetspolisen och polisen. Jag ställde frågan till dem: Hur ser ni på detta? Då fick jag underlag från dem, och de är väldigt tydliga, både polisen och Säkerhetspolisen. Säkerhetspolisen säger att om man skulle avskaffa femårslicenserna urholkas kontrollen av dessa vapen. Polisen säger att man starkt motsätter sig ett avskaffande av de tidsbegränsade licenserna därför att dessa vapen är mycket eftertraktade i kriminella kretsar och särskilt stöldbegärliga.

Jag påstår, fru talman, att om vi skulle genomföra det som Moderaterna och Sverigedemokraterna är ute efter skulle vi allvarligt försvåra och i värsta fall leda utvecklingen mot en situation där vi ökar risken för allvarliga våldsdåd i Sverige.

Anf. 32 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Jag kanske kan uppdatera ministerns kunskapssituation något – det kanske kan underlätta lite i det fortsatta arbetet. Vi har faktiskt inte föreslagit att kontrollverksamheten ska tas bort.

För alla lyssnare som undrar: I dag kontrolleras alla vapenägare i Sverige varje dag. De körs genom brotts- och misstankeregistret. Begår du ett brott i Sverige förlorar du ofta dina vapen direkt, innan utredningen om eventuellt brott ens har börjat. Vi har den hårdaste kontrollen av våra vapenägare i Sverige, varje dag.

Ministern talar om att vi vill ta bort femårslicenserna, alltså en prövning vart femte år. Det görs redan i dag kontroller av vapenägare varje dag. Vi har heller inte föreslagit att ta bort kravet på att vara medlem och aktiv skytt. Här får nog ministern uppdatera sina kunskapsnivåer, för det är inte detta det handlar om.

En skytt har kanske sju eller åtta vapen och tävlar i två till tre olika sportskyttegrenar. Han har minst två vapen med sig till varje tävling eftersom ett kan haverera. Han har olika licensår för de vapen han har med sig – den ena licensen tog han år 1, den andra togs år 3. Vart femte år ska licenserna omprövas och man ska avgöra om han ska få behålla just det vapnet, men han har de andra vapnen kvar.

Fru talman! Ministern måste ta kontakt med skytteförbund och andra och lära sig hur de här frågorna fungerar, för annars blir det fel svar här i kammaren. Detta kan jag skicka med ministern.

Det finns alltså över 600 000 vapenägare i Sverige. Det är jägare, sport-skyttar och samlare. Dessa personer, antyder ministern, är ett hot. Ministern räknar upp terrorhandlingar utomlands och applicerar detta på de svenska jägarna och skyttarna och tar det som en förevändning för att inte lindra kraven för svenska jägare och skyttar.

Vi har de hårdaste kraven. Vi har de hårdaste utbildningskraven. Vi har de hårdaste förvaringskraven. Vi har kontroller av svenska vapenägare varje dag. Det är väldigt få vapen som kommer ut och används i någon form av kriminell verksamhet.

Fru talman! Hör och häpna: Det största hotet under förra året – den största mängden vapen som läckte ut – var ett antal pistoler som rann ut från Regeringskansliet. Det var åtta till tio Glock 17. Ett liknande vapen hade Breivik med sig i Oslo. De stals från Regeringskansliet. Hade detta skett hos en jägare eller en sportskytt hade han aldrig fått tillbaka sina vapenlicenser. Man behöver kanske städa framför egen dörr innan man ger sig på att anklaga Sveriges jägare och skyttar för att vara ett hot genom terrorverksamhet och annat.

Sportskytte är Sveriges sjunde största fritidssysselsättning och intresse. Det är mängder av människor som tränar, tävlar och deltar i internationella tävlingar och gör stora framsteg. Dem har ministern inget förtroende för. Han vill inte underlätta deras arbete, träning och tävling. Det är ett misstag.

Anf. 33 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Det har precis kommit ett meddelande: Vi får gratulera Martin Ponsiluoma till silvret i masstarten i skidskytte!

Jag instämmer i Sten Berghedens inlägg, självklart. De här vapenägarna kontrolleras från topp till tå i register varje dag. Man kan inte göra något olagligt om man vill syssla med den här sporten eller utöva jakt. Det är viktigt att all information finns på bordet när vi diskuterar detta, så att vi inte kommer helt fel.

Det finns 20 tillkännagivanden från en majoritet i riksdagen, kan jag konstatera. Då återstår frågan vad regeringen kommer att göra åt detta. Vi får inte hamna i en diskussion om att jägares och skyttars vapen används för terror eller annat.

Det finns också en diskussion om att handläggningen av licenser hos polisen drar ut på tiden. Det handlar om att man ska lämna in sina vapen och få dem godkända igen. Detta måste göras i väldigt god tid. Man varnar för att man måste lämna in vapnet ett halvår i förväg, för om brytdatumet passeras och licensen upphör att gälla kan man få besked om att man inte får ha vapnet längre trots att man lämnat in det i god tid innan. Det blir fördröjning i hanteringen. Man måste få tillbaka sitt vapen i tid. Det ska ju inte bli liggande hos polisen.

Vi måste få ordentliga besked om de 20 tillkännagivandena, så att vi kan få ordning på systemet.

Till sist skulle jag vilja fråga statsrådet hur han ser på vår historia och vår kultur, med tanke på att detta också handlar om samlarobjekt. Människor har lagt ned pengar, tid och kraft på dem och är väldigt måna om sina vapen. De känner en oro om vad som händer med dessa.

Anf. 34 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag undrar vem som är sämst påläst i den här debatten, faktiskt. Det är inte jag.

Här går Sten Bergheden upp och säger att man kontrollerar sportskyttar varenda dag. Nej, det gör man inte när det gäller huruvida de är aktiva sportskyttar eller inte. Det gör man vart femte år.

Om vi skulle göra som Moderaterna och Sverigedemokraterna vill och ta bort femårsprövningen kommer det, som jag sa i mitt första inlägg, inte att finnas någon aktiv prövning av om du fortfarande är aktiv sportskytt. Har du varit sportskytt en gång då du var 20 år kommer du att kunna ha kvar din k-pist eller något annat vapen i din garderob livet ut. Det är precis detta som de brottsbekämpande myndigheterna är rädda för.

Återigen: Detta handlar inte om några jaktvapen. Det handlar om automatvapen. Det är automatkarbiner och k-pistar – världens farligaste handeldvapen.

Varför tror Sten Bergheden att Säpo och polisen är emot att ta bort femårsprövningen? Jag läste upp deras formuleringar förut, och jag kan fortsätta. Polisen säger: Det är inte motiverat att lätta på regleringen kring och därmed tillgången till de mest farliga och i kriminella kretsar mest eftertraktade vapnen på marknaden. Det är ett färskt utlåtande från polisen i den här frågan.

Säkerhetspolisen säger samma sak. Man säger att detta skulle urholka kontrollen över dessa vapen.

Varför, tror Sten Bergheden, är Säkerhetspolisen och polisen emot detta? Det är av två skäl. Det ena är att det ökar risken för att dessa vapen kommer i orätta händer och till slut används för terrordåd. Det andra är riskerna för att enskilda poliser ska mötas av en angripare med ett sådant farligt vapen.

Jag tänker ofta på den situation som två poliser i Trollhättan mötte när Anton Lundin Pettersson gick in på en skola och högg ihjäl tre personer med ett svärd. Det var två poliser som kom till platsen. De avbröt det pågående dödliga våldet genom att oskadliggöra gärningsmannen. Om

gärningsmannen i stället för svärd hade haft en k-pist eller en automatkarbin, hur hade man hanterat den situationen? Det är en mardröm för en polis att ställas i den situationen. Kanske hade man försökt ingripa ändå – det hade man förhoppningsvis gjort – eller fått vänta på den nationella insatsstyrkan. Hur många barn hade hunnit bli dödade under den tiden? Hade kanske också poliser blivit angripna och dödade?

Det är alltså också detta som finns i polisens och Säkerhetspolisens resonemang. Det handlar om att inte släppa ut för många av dessa vapen. Man ska se till att det finns kontroll över världens farligaste handeldvapen och över vem som har tillgång till dem.

Sten Bergheden säger att regeringen måste genomföra det som är riksdagens tillkännagivande. Där tycker jag att Sten Bergheden ska tala med sina kollegor i konstitutionsutskottet. Regeringens skyldighet i förhållande till tillkännagivanden är att redovisa för riksdagen hur man hanterar dem. Regeringen är faktiskt inte skyldig att följa dem i sak, utan vi ska redovisa för riksdagen hur vi hanterar tillkännagivandena. Det gör vi varje år i skrivelse 35.

Det besked jag har i dag är att jag inte tänker lägga fram några förslag till Sveriges riksdag som ökar risken för terrordåd. Aldrig! Om en riksdagsmajoritet vill ändra på dessa regler får de göra det själva. I så fall får högern i riksdagen ta ansvar för de eventuella följdverkningarna av det. Men den regering som jag företräder kommer icke att lägga fram förslag som ökar risken för terrordåd i Sverige.

Anf. 35 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Återigen får vi ett tydligt besked av ministern att han inte tänker medverka till att genomföra det riksdagen har tagit beslut om med tillkännagivandet om femårslicenserna.

Fru talman! Minister Morgan Johansson har inte heller redovisat varför han och regeringen inte har genomfört förslagen i de 20 övriga tillkännagivandena, till exempel om en viltmyndighet, från 2015, om en översyn av vapenlagstiftningen och om en uppdelning av vapenlagstiftningen. Den socialdemokratiska regeringen har struntat i en mängd tillkännagivanden, och nu får vi också bekräftelse av ministern att man tänker fortsätta att strunta i dem.

Fru talman! Jag skulle nog behöva sätta mig ned med ministern och reda ut en del faktaproblem. Är man inte uppdaterad på vad vårt förslag faktiskt innebär ökar givetvis risken för att ministern hamnar fel.

Vi har aldrig föreslagit att man inte behöver vara aktiv i en skytteförening för att få ha dessa vapen. Vi har föreslagit att femårslicenserna ska tas bort så att man inte varje år ska behöva ompröva vartenda vapen. Om man har kanske åtta vapen behöver man ompröva ett par vapen vart och vartannat år för att få fortsätta med skytteverksamheten.

Den extrema byråkratin runt skytteverksamheten är orimlig, och missar man en omprövning innehar man ett olagligt vapen och riskerar samtliga vapen. Det är denna oro våra skyttar känner.

Fru talman! Jag tackar för debatten men tror att jag får återkomma framdeles och uppdatera ministern ytterligare med mer fakta.

Anf. 36 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är nog inte bara mig utan även Polismyndigheten och Säkerhetspolisen som Sten Bergheden ska sätta sig och försöka undervisa. Han får förklara för dem att det inte finns någon som helst risk med att ta bort femårskontrollerna av världens farligaste handeldvapen.

Sten Bergheden ska nog ändå fundera igenom vilken situation han sätter sitt parti och riksdagen i om han går vidare med detta.

Jag har klart och tydligt deklarerat att för mig kommer Sveriges säkerhet först. Jag tänker icke lägga fram förslag som ökar risken för terrordåd i Sverige. Det handlar om automatkarbiner, k-pistar och andra automatvapen – bland annat Glockpistol, som Breivik använde. Det är typiska vapen i terrordåd i Europa och övriga världen, och jag tänker inte minska på kontrollen av dem.

Om Sten Bergheden, Moderaterna och Sverigedemokraterna tänker minska på kontrollen av världens farligaste handeldvapen i Sverige får de göra det själva. Då får riksdagen driva igenom en sådan lagstiftning.

Men tänk om någon sedan begår ett terrordåd med just ett sådant vapen. Var finns Sten Bergheden då i debatten? Jo, han kommer rymma till skogs och inte vilja kommentera det eftersom han inte vill ta konsekvenserna av den handling han kan tänka sig att genomföra.

Fru talman! Man kan inte ta lätt på det här, utan det kräver stor seriositet. Jag kommer som sagt inte att medverka till att minska skyddet och öka risken för terrordåd i Sverige.

Man kan alltid titta på Polismyndighetens rutiner, men kan man förnya sitt pass vart femte år kan man rimligen kräva att den som har tillgång till världens farligaste handeldvapen klarar av att förnya sin vapenlicens vart femte år.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2021/22:332 om sjukförsäkringens brister för personer med psykisk ohälsa

Anf. 37 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Julia Kronlid har frågat mig vilka åtgärder inom mitt ansvarsområde jag avser att vidta dels för att förebygga sjukskrivningar på grund av psykisk ohälsa, dels för att människor som drabbas av psykisk ohälsa ska få tillgång till fullgod rehabilitering och dels för att anpassa bedömningar vid sjukskrivning efter psykisk ohälsa för att undvika rättsosäkra och inhumana utförsäkringar.

Den som blir sjuk ska kunna förvänta sig ekonomisk trygghet, ett gott stöd och rehabilitering för att komma åter till hälsa och arbete. Regeringen arbetar med att reformera sjukförsäkringen i syfte att både öka den ekonomiska tryggheten för individen och ge tid för rehabilitering. Utgångspunkten för regeringens arbete har varit de förslag som har lämnats av utredningen En trygg sjukförsäkring med människan i centrum och av Utredningen om sjuk- och aktivitetsersättningen samt förmåner vid rehabilitering.

Nya regler för bedömning av arbetsförmåga efter dag 180 trädde i kraft den 15 mars 2021. De nya reglerna skapar mer utrymme för människor att hinna avsluta pågående rehabilitering och återgå i arbete hos sin arbetsgivare. Att ha en psykiatrisk diagnos utgör inte, till skillnad från tidigare, något hinder för det.

Från och med den 1 februari 2022 gäller nya bestämmelser som ger förutsättningar för återgång till arbete hos den ordinarie arbetsgivaren även för den som behöver en längre tids rehabilitering. De nya bestämmelserna innebär att prövningen av arbetsförmågan mot normalt förekommande arbeten ska kunna skjutas upp till och med dag 550 i sjukperioden om det finns särskilda skäl.

Dessa förändringar är särskilt betydelsefulla för personer med psykiatriska diagnoser där återhämtningen kan ta tid och sjukrivningarna därför tenderar att bli långa.

Gradvis återgång till arbetet är ofta en viktig del av rehabiliteringen och arbetsåtergången vid flera psykiatriska tillstånd. För att underlätta för den som är sjukskriven att genom deltidssjukskrivning stegvis kunna återgå i arbete trädde nya bestämmelser om deltidssjukskrivning i kraft den 1 februari 2022. Den som är deltidssjukskriven ska kunna förlägga arbetstiden utifrån vad arbetsförhållandena och den egna hälsan medger.

Det kan också nämnas att från och med den 1 september 2022 ska bedömningen av arbetsförmågan göras gentemot ett förvärvsarbete i en angiven yrkesgrupp. Syftet är att beslut om sjukpenning ska bli begripliga och transparenta.

Inom ramen för ett regeringsuppdrag till Försäkringskassan och Socialstyrelsen har myndigheterna vidtagit åtgärder för att rätta till de brister som identifierats i handläggningen av ärenden där psykiatriska diagnoser och andra symtombaserade diagnoser är aktuella.

Särskilt viktigt i sammanhanget är de förtydliganden som myndigheterna gjort kring objektiva undersökningsfynd och kraven på uppgifter om patientens funktions- och aktivitetsbegränsningar, den så kallade DFA-kedjan. Detta innebär att avsaknaden av undersökningsfynd eller avsaknaden av en DFA-kedja inte i sig är något skäl för avslag. Samtliga uppgifter i ärendet ska värderas och vägas in i bedömningen av rätten till ersättning. En helhetsbedömning ska göras i alla ärenden.

Myndigheternas problemanalys har visat att läkare behöver mer stöd i sitt arbete med sjukskrivning. Det gäller särskilt vid mer komplexa diagnoser såsom ME, postcovid och utmattningstillstånd eller där samsjuklighet förekommer.

Socialstyrelsen har därför påbörjat ett arbete med att utveckla det försäkringsmedicinska beslutsstödet till ett mer allmänt kunskapsstöd. I kunskapsstödet kommer även att finnas råd om lämpliga rehabiliteringsåtgärder. Socialstyrelsen har fått permanent utökade medel för arbetet med att stödja och utveckla hälso- och sjukvårdens arbete med sjukskrivning och rehabilitering från och med 2022.

En god arbetsmiljö och ett hållbart arbetsliv är mycket viktiga faktorer som bidrar till att förebygga psykisk ohälsa och sjukfrånvaro. Arbetsmarknadens parter har här en central roll.

Regeringen kommer att fortsätta att följa parternas arbete för ett hållbart arbetsliv. Det är viktigt att parternas arbete främjar det konkreta arbetet på arbetsplatserna med att uppnå en god arbetsmiljö och ge stöd till anställda som drabbas av ohälsa.

Vi ska ha en trygg sjukförsäkring som ger stöd och tid till rehabilitering.

Prot. 2021/22:69
18 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 38 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Jag tackar socialförsäkringsminister Ardalan Shekarabi för svaret. Jag är tacksam över att vi kan ha den här debatten i dag eftersom den har blivit uppskjuten på grund av sjukdom i bådas våra familjer.

Sjukförsäkringen har under lång tid haft många brister, vilket drabbat svårt sjuka människor hårt. Jag vill understryka att det är positivt att en del reformer har genomförts eller kommer att genomföras för att åtgärda en del av dessa brister. Arbetet är dock inte färdigt, anser jag. Det finns fortfarande mycket mer att göra, bland annat för dem som drabbas av psykisk ohälsa.

Psykisk ohälsa är i dag den vanligaste orsaken till sjukskrivning och har varit så under en tid. En stor bidragande orsak till detta är brister i arbetsförhållanden, framför allt inom offentlig sektor, där kvinnor är särskilt drabbade. Jag skulle säga att detta också är ett jämställdhetsproblem.

Den vanligaste psykiatriska diagnosen är reaktioner på stress, som leder till utbrändhet. Det är en oroväckande trend som måste vändas. Givetvis är det åtgärder som måste göras inte bara inom socialförsäkringsministerns ansvarsområde utan också när det gäller arbetsförhållanden och att kombinera familjeliv och arbete.

Oaktat detta anser jag att vi måste kunna garantera att den som drabbas av allvarlig sjukdom och är tvungen att vara sjukskriven under en period blir behandlad med respekt och värdighet. De beslut som tas måste vara rimliga och förankrade i verkligheten, oavsett om en person är drabbad av psykisk eller fysisk ohälsa.

I dag upplever många sig tyvärr misstrodda av myndigheter, och läkare upplever stora svårigheter att skriva läkarintyg som är bra nog för Försäkringskassan. Personen får kanske en sjukskrivning av läkaren, kommer till Försäkringskassan som säger att personen har arbetsförmåga och kommer sedan till Arbetsförmedlingen som säger att personen är förhindrad att arbeta och att det inte finns något arbete till personen.

Enligt rapporten från Riksrevisionen och Inspektionen för socialförsäkringen finns det stora brister i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen kopplat till psykisk ohälsa.

Det är positivt att regeringen tar fram mer beslutsunderlag och kunskapsunderlag, men ett förslag som Sverigedemokraterna lagt fram flera gånger i kommittémotioner är att öka kompetensen hos Försäkringskassan och satsa resurser på det. Är detta något som socialförsäkringsministern kan tänka sig att titta på?

Ett annat uppmärksammat problem är det som socialförsäkringsministern tog upp i svaret när det gäller just de rapporter som finns om att Försäkringskassan har krävt objektiva fynd och att man därmed fått avslag. Det är positivt att ministern nu tydliggör att det inte ska kunna bli ett avslag enbart utifrån detta utan att det ska göras en helhetsbedömning. Jag är dock

lite orolig för att sådana avslag fortfarande kan ges och att det behöver förtydligas ytterligare.

Min fråga till ministern är om socialförsäkringsministern kan tänka sig att förtydliga detta ytterligare i regleringsbrev och i styrning och kanske utreda om lagstiftningen behöver förtydligas ytterligare när det gäller bedömning av personer med psykisk ohälsa, för att de inte ska hamna i kläm och bli bedömda utifrån ett regelverk som egentligen kanske är anpassat för personer med fysisk ohälsa. Många personer som blivit utförsäkrade har upplevt att de har blivit väldigt orättvist behandlade och har hamnat i kläm mellan olika myndigheter.

I mitt nästa anförande vill jag komma in ytterligare på det förebyggande arbetet och rehabiliteringen, där det finns många brister.

För att sammanfatta lite: Kan kompetensen inom Försäkringskassan breddas mycket mer för att bemöta människor med psykisk ohälsa, och kan socialförsäkringsministern tänka sig att förtydliga ytterligare hur man ska bedöma personer med psykisk ohälsa när det inte finns några objektiva fynd?

Anf. 39 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Julia Kronlid, för interpellationen!

Det är viktigt att vi diskuterar denna fråga och belyser de problem som vi har, både vad gäller ohälsa och bristerna i sjukförsäkringen, ur olika perspektiv för att politiken ska kunna ta de steg som krävs för att våra medborgare ska få bättre ekonomisk trygghet vid sjukdom och också stöd och förebyggande insatser för att så få som möjligt ska drabbas av sjukdom.

Svensk sjukförsäkring har genomgått kraftiga försämringar de senaste decennierna. Från 2008 och framåt har vi haft en mycket negativ trend som har gjort att Sverige förvandlats till det land i Norden som har sämst skydd för sjuka. Detta är anmärkningsvärt med tanke på att Sverige var ett av de första länderna i världen som introducerade en allmän sjukförsäkring och som byggde ut den ekonomiska tryggheten för sjuka.

Det vi har gjort under de senaste två åren är att lägga mycket energi på att bryta trenden och öka tryggheten för sjuka. Det ledde till att regelverket för prövningen av arbetsförmågan dag 180 äntligen kunde ändras i mars förra året. Det ledde till att vi förändrade styrningen av Försäkringskassan och satte fokus på tryggheten och behovet av stöd och tidiga insatser. Det ledde också till att vi från och med den 1 februari har ett nytt regelverk för övriga delar av sjukpenningen och rätten till sjukpenning.

Jag delar Julia Kronlids bedömning att mer måste göras om vi ska komma upp i en nivå som är tillfredsställande. Vi har haft allvarliga brister i sjukförsäkringen som vi vill adressera. Här handlar det om att fortsätta att följa det förändringsarbete som Försäkringskassan har.

Regeringen har genom sin styrning satt fokus på att Försäkringskassan måste ge bättre stöd till de sjukskrivna. Vi har varit väldigt noga med att bättre hälsotal inte ska uppnås genom utförsäkringar utan genom tidiga insatser så att människor får möjlighet att rehabilitera sig och gå tillbaka. De mer flexibla och generösa regler som nu införts ger bättre förutsättningar för Försäkringskassan att i samverkan med sjukvården och arbetsgivare faktiskt ge den tid och det stöd som den försäkrade behöver för att få möjlighet att rehabiliteras klart och gå tillbaka till sitt arbete.

När det gäller Försäkringskassans förändringsarbete följer vi den processen noga, och vi har också en extern utvärdering för att regeringen ska få den kunskap som krävs, om styrningen av Försäkringskassan behöver justeras. Vi har ett nytt regleringsbrev med ett tydligt fokus på de försäkrades trygghet och på att Försäkringskassan ska fokusera på tidiga insatser och ge stöd till våra försäkrade.

Jag utesluter inte att de utvärderingar som görs, både Försäkringskassans egen och den externa utvärderingen, kommer att kräva justeringar och insatser framöver från regeringen och riksdagen.

Jag är glad att de lagförslag som vi lade på riksdagens bord gick igenom till slut, men det är beklagligt att det fortfarande är en ganska stor del av denna kammare som inte vill förstärka sjukförsäkringen utan tvärtom föreslår försämringar i sjukförsäkringen. Det är bra att vi har fått igenom de förslag som ger människor bättre ekonomisk trygghet.

Vi avser att också komma tillbaka med förslag i de delar som gäller sjuk- och aktivitetsersättningen, som är trygghetssystemen för de människor som är långvarigt sjuka. I grund och botten handlar dessa system om respekten för våra medborgare och för alla som sliter varje dag. Det ska finnas en ekonomisk trygghet den dag man drabbas av sjukdom, men så har fallet inte varit under de senaste decennierna.

Anf. 40 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Jag tackar för en del av svaren, socialförsäkringsminister Ardalan Shekarabi. Jag saknar dock lite, nämligen att vi verkligen förtydligar nu så att det inte sker fler utförsäkringar när det gäller objektiva fynd och att regeringen tar tag i frågan så att det inte sker några fler sådana missförstånd och utförsäkringar som i alla fall jag anser löper stor risk att vara felaktiga.

Vi går vidare till det förebyggande arbetet. Vi hade en debatt här i riksdagen i går om det förebyggande arbetet och Riksrevisionens rapport. Jag tycker att det är oroväckande siffror som kommer fram, både i Riksrevisionens rapport och i rapporten från Inspektionen för socialförsäkringen. Där har regeringen brustit i att ge ett tydligt uppdrag till Försäkringskassan om hur det förebyggande arbetet och den förebyggande sjukpenningen ska användas och nyttjas. Det har inte prioriterats tillräckligt mycket.

Psykisk ohälsa är en av de största sjukskrivningsorsakerna, och där anser jag att det verkligen borde finnas potential att förebygga innan det går så långt att en person drabbas av utbrändhet och utmattning. Åtgärder ska kunna sättas in både med förebyggande sjukpenning och åtgärder som gäller arbetsförhållanden, även om det inte är socialförsäkringsministerns ansvar. Det förebyggande arbetet ska kunna nyttjas.

Förebyggande sjukpenning har inte använts mycket alls här. Aktörerna vet knappt om att den finns, och kommuner och regioner vet knappt om att den finns, plus att regelverket i sig är problematiskt. Sjukvården rekommenderar den ibland inte ens för personer med psykisk ohälsa därför att de upplever att det är så krångligt och att den typen av insatser inte passar in i regelverket.

Regeringen har tillsatt en utredning om sjuk- och aktivitetsersättning, SOU 2021:69, där det finns ett förslag om en ny ersättning, preventionsersättning. Där tar man tag i en del av problematiken, bland annat att man i dag måste vara borta en fjärdedel av arbetstiden. Enligt det nya för-

slaget kan man ta ut ersättning timme för timme. Det skulle till exempel kunna hjälpa en person som behöver gå i samtalsstöd i en timme. Det går ju inte i dag, för man måste vara borta en fjärdedel av arbetsdagen. Det blir för krångligt.

Min fråga är: Kommer socialförsäkringsministern att arbeta för att återkomma till riksdagen med en ny form av ersättning? Det är alldeles uppenbart att den nuvarande förebyggande sjukpenningen inte används på det sätt som den borde och inte gör den nytta som den skulle kunna göra med tidiga insatser.

En annan fråga handlar om att det också finns byråkratiska hinder och snäva lagtexter som gör att människor hamnar i långa sjukskrivningar utan en tydlig rehabiliteringsplan och utan rehabiliteringsersättning. Här har SOU 2021:69 tagit fram konkreta förslag om hur man skulle kunna förändra regelverket så att till exempel rehabiliteringskedjans tidsgränser inte ställer till med problem när man är mitt i en rehabiliteringsprocess.

Kommer socialförsäkringsministern att även titta på de konkreta förslag som faktiskt skulle kunna göra att människor får en fullgod rehabilitering, också människor med psykisk ohälsa?

Statsrådet tar i svaret även upp att det kan vara bra att ha ett flexibelt regelverk för gradvis återgång i arbete. Och det är positivt med de förslag som finns. Men här har även vi, Kristdemokraterna och kanske något mer parti lagt fram förslag om att man ska ta bort de fasta tidsgränserna på 25, 50 och 75 procent för att människor kanske ska kunna återgå till 5 eller 10 procents arbete. Det tror jag skulle kunna vara extra värdefullt för dem som har drabbats av psykisk ohälsa och utbrändhet att kunna ta små steg tillbaka till arbetslivet. Jag undrar om detta är någonting som regeringen kan tänka sig att titta vidare på för stegvis återgång till arbete och för möjlighet till rehabilitering i den takt som är lämpligt för individen.

Anf. 41 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Det är viktiga frågor som Julia Kronlid lyfter fram här.

Först ska jag när det gäller objektiva fynd säga att det är uppenbart, inte minst efter den statliga utredning som tittade på sjukförsäkringsfrågan och utvärderingen från Inspektionen för socialförsäkringen, att det fanns allvarliga brister i Försäkringskassans utredningar och att utredningsskyldigheten inte följdes tillräckligt bra. Det innebar att tillämpningen också blev väldigt restriktiv. I kombination med den restriktiva lagstiftningen var bristen på fullgörande av utredningsskyldigheten ett av skälen till att vi fick en så restriktiv utveckling i sjukförsäkringen.

Nu har vi förändrat styrningen av Försäkringskassan och satt väldigt tydliga mål med just tryggheten i fokus. Försäkringskassan har i sin tur själv inlett en förändring av handläggningen av sjukförsäkringsärenden. Vi har också en extern utvärdering av den processen. Vi följer alltså detta noga.

Försäkringskassan har också genom sina initiativ i den interna handläggningen av sjukförsäkringsärenden visat att de nu har inlett en förändringsresa när det gäller just tillämpningen av lagstiftningen. I kombination med de lagändringar som äntligen gick igenom i denna kammare har viktiga steg tagits.

Sedan lyfter Julia Kronlid med rätta fram frågan om förebyggande sjukpenning och över huvud taget den typen av stödinsatser. Det är uppenbart att dessa möjligheter inte används tillräckligt. Det är ett av skälen till att vi har en stor problematik inte minst med psykisk ohälsa och inte minst bland anställda inom välfärden. Där har vi ett verktyg med förebyggande insatser och förmåner som kan användas för att korta och i bästa fall helt förebygga sjukdom. Och det finns förslag om detta på vårt bord, som Julia Kronlid lyfter fram, som vi har remitterat. Vi har nu fått in remissvaren och håller på att analysera dessa svar. Vi vill naturligtvis ha ett regelverk som på ett bättre sätt möjliggör förebyggande av sjukdom också inom socialförsäkringssystemet. Vi har konkreta förslag som utredaren lade fram. Och jag har börjat analysera remissvaren för att se om det finns ett stöd också bland intressenter och sakkunniga på detta område för den inriktning som utredaren hade.

Vi alla vinner på att sjukdomar förebyggs. Och om vi kan bygga upp system inom socialförsäkringen som bättre premierar ett sådant beteende hos arbetsgivare, försäkrade och Försäkringskassan borde vi självklart ta dessa steg.

Förebyggande av psykisk ohälsa, inte minst arbetsplatsrelaterade frågor, är inte helt lätta frågeställningar. Men vi i politiken och arbetsmarknadens parter måste samlas och göra det som krävs för att vi ska vända denna trend. Vi kan inte vända denna trend genom att göra sjukförsäkringen mer restriktiv, utan det måste bli mer förebyggande insatser och ett bättre stöd när man väl är sjuk.

Anf. 42 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Jag tackar socialförsäkringsministern för svaret. Jag hoppas verkligen att de förslag som finns kan bli verklighet och att de kan anpassas efter den situation som vi har i dag och att också just människor som drabbas av psykisk ohälsa finns i åtanke om vi får till ett nytt regelverk som faktiskt ska kunna fungera i praktiken för att också förebygga att allvarlig sjukdom uppstår.

En annan sak som kom fram var att förebyggande sjukpenning ofta används för människor som redan har blivit sjuka för att förkorta sjukdomstiden. Men det är väldigt få fall där den faktiskt används för att verkligen förebygga. Därför hoppas jag verkligen att detta kommer på plats. Det är nämligen just genom förebyggande arbete och rehabilitering som människor ska få hjälp. Det är på det sättet som vi ska få ned sjukskrivningstalen. Jag är glad över att vi har kommit ifrån politiken att sjukskrivningstalen ska gå ned genom utförsäkring, så som det har fungerat tidigare under den socialdemokratiska regeringstiden då utförsäkringarna steg i höjden för att man skulle få ned sjukskrivningstalen. Jag hoppas att vi nu kan lämna detta bakom oss och i stället satsa på just förebyggande insatser och rehabilitering och på riktigt stödja människor till en bättre hälsa och att också regelverket på olika sätt anpassas för människor med psykisk ohälsa.

Jag kommer också att noga följa hur bedömningar överlag sker av personer med psykisk ohälsa.

När det gäller just detta med objektiva fynd är det många som upplever att de har drabbats väldigt negativt av dessa utförsäkringar.

En sista fråga är: Har regeringen tittat någonting på hur man ska behandla de personer som tidigare har utförsäkrats just på basis av objektiva fynd, och om de upplever att de har blivit orättvist behandlade och att det inte har varit en fullgod utredning? Kommer regeringen att titta någonting på det?

Anf. 43 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Jag tackar Julia Kronlid för denna viktiga debatt. När det gäller den sista frågan har vi gett ett särskilt uppdrag om att man ska titta på felaktigheter och missförhållanden i rättstillämpningen i fråga om sjukförsäkringen bakåt i tiden. Det är viktigt att detta arbete ger oss underlag för att vi ska kunna bedöma vad regeringen och riksdagen behöver göra. Det handlar självklart i slutändan om respekten för medborgarna. Det är en viktig aspekt. Det är inte en enkel sak, men vi har inlett den processen och gett ett särskilt uppdrag för att man ska göra en genomlysning av det som har varit och de brister som har funnits i tillämpningen bakåt i tiden.

Sjukförsäkringen var under hård attack i många decennier. Men nu är jag väldigt glad över att denna negativa trend har brutits. Nu senast har det kommit rapporter om att utförsäkringarna har minskat radikalt. Det är otroligt glädjande, och i slutändan är det glädjande för våra medborgare eftersom detta innebär att människor får tid att rehabiliteras så att de kan gå tillbaka till sitt arbete.

Fru talman! Varje gång jag besöker Försäkringskassan möter jag handläggare som påminner mig om just detta, alltså att om vi ger människor tid att rehabiliteras får de också förutsättningar att återgå till sitt arbete. Det måste vara en av de absolut viktigaste målsättningarna med sjukförsäkringen. Där har vi tagit väldigt bra steg under det senaste året. Men mer kommer att krävas, och vi kommer att behöva följa upp utvecklingen.

När det gäller till exempel det flexibla regelverket för deltidssjukskrivning, som infördes den 1 februari, kommer vi att behöva följa effekterna av det och se om det behövs ytterligare åtgärder, som Julia Kronlid tidigare berörde.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2021/22:303 om bistånd som påtryckningsmedel

Anf. 44 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Maria Ferm har frågat mig om jag avser att förändra den svenska biståndspolitik i strid med OECD-Dac-regelverket och använda bistånd som påtryckningsmedel för tvångsutvisningar samt på vilket sätt jag avser att säkerställa att den förändrade politiken inte går ut över de biståndspolitiska målen.

Mitt kortfattade svar är: Nej, regeringen avser inte att förändra svensk biståndspolitik i strid med OECD-Dac-regelverket. Bistånd ska, i enlighet med riksdagens beslut, användas för att skapa förutsättningar för bättre

levnadsvillkor för människor i fattigdom och förtryck. Det svenska biståndet ska följa OECD-Dacs regelverk för bistånd, vilket anger att utgångspunkten ska vara att främja ekonomisk utveckling och välfärd i samarbetslandet. Det är grunden för regeringens biståndspolitik.

Jag vill framhålla att en förutsättning för en långsiktigt hållbar migrationspolitik som värnar asylrätten är att den som har fått avslag på sin asylansökan eller av andra skäl inte får stanna i Sverige återvänder. Att återta sina egna medborgare är en folkrättslig förpliktelse, och att folkrätten ska följas är en grundläggande princip i svensk utrikespolitik och något vi ständigt arbetar med i dialog med andra länder.

Vi förväntar oss att bilaterala samarbeten ska bygga på ömsesidig respekt. Vi använder de verktyg, såväl nationellt som inom ramen för EU-samarbetet, som är mest ändamålsenliga för att nå resultat på återvändandeområdet. Likt det som ledamoten skriver kan det noteras att en begränsad del av Sveriges bilaterala bistånd går till stater.

Genom att bygga långsiktiga, breda och hållbara partnerskap ökar vi möjligheten att ha en gynnsam dialog med samarbetsländer, inklusive om återtagande och återvändande. Biståndet kan spela en viktig roll för att främja förutsättningar för ett säkert återvändande, både från Sverige och andra länder, och det kan bidra till möjligheter för en hållbar återintegrering. Insatserna ska genomföras på ett sätt som bidrar till utveckling i samarbetslandet i stort.

Migration är till stor del en tvärfråga som är relevant i flertalet sektorer. Regeringen har beslutat om ett uppdrag till Sida att fördjupa och bredda rapporteringen om myndighetens befintliga arbete med migration och utveckling, inklusive rörande stöd som ges för ett säkert återvändande och en hållbar återintegrering. Det kommer bland annat att användas som underlag för Sveriges rapportering rörande FN:s globala ramverk för migration.

Anf. 45 MARIA FERM (MP):

Fru talman! Jag skulle vilja inleda med att beskriva varför jag ställde den här frågan till statsrådet Ernkrans.

Det handlar om att statsråden Ygeman och Johansson den 29 december förra året presenterade ett antal förslag för att öka antalet utvisningar. Ett av dessa rörde biståndsområdet och är mycket oroväckande. Statsråden i fråga förde fram att biståndet ska villkoras med krav på samarbete kring återvändande. Biståndet ska alltså användas som påtryckningsmedel mot länder som det är svårt att utvisa människor till. Detta ser jag som en oroväckande förändring av det svenska biståndets kärnvärderingar.

Miljöpartiet arbetar aktivt för att biståndet inte ska urholkas. Biståndet ska gå till människor som lever i fattigdom, och det ska aldrig finansiera militära insatser eller villkoras med avvisningar. Sveriges bistånd ska vara hållbart, stärka demokratin och rusta samhällen för att minska fattigdom och utsatthet, möta klimatutmaningen, motverka korruption och driva på för fred och stabilitet i världen i linje med de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Sverige ska också stå fast vid enprocentsmålet för svenskt bistånd.

Vi ska givetvis ha en ordnad och fungerande migrationspolitik, men debatten om hur människor som har fått avslag på sina asylansökningar ska behandlas har verkligen kantrat. Det finns många anledningar till att

människor gömmer sig eller inte avvisas. Det kan handla om att de inte kan utvisas därför att hemlandet vägrar ta emot dem eller om att medborgarskapet är oklart. Det kan också handla om att de inte kan avvisas därför att de skulle riskera tortyr, dödsstraff eller annan omänsklig eller förnedrande behandling. Det kan även handla om människor som är livrädda för att återvända eller känner att de inte har någonting att återvända till.

Återvändande är en svår fråga, och oftast fungerar det bäst om det är frivilligt, om beslut om asyl har fattats på ett rättssäkert sätt med en rimlig och inte för restriktiv lagstiftning samt om beslutet inte har dröjt för länge.

Coronapandemin har haft förödande konsekvenser för människor som lever i fattigdom. Att S-regeringen i detta läge vill villkora biståndet och försvåra för människor som är på flykt visar att man har gått ifrån sina grundvärden om internationell solidaritet. Självklart ska länder ta emot sina egna medborgare, men att använda biståndet som påtryckningsmedel för att tvinga fram till exempel återvändandeavtal är något som enbart kommer att drabba dem som är i allra störst behov av bistånd. Att hota med indraget bistånd är alltså helt fel väg att gå för att få till stånd ett effektivt och värdigt återvändande.

Det är också kontraproduktivt att dra in biståndet till länder där många människor redan är internflyktingar eller i ekonomisk nöd och har brist på mat. Det kommer inte att minska utsattheten eller antalet människor som vill eller behöver fly.

Att dessutom raljera över den utsatta situation som papperslösa befinner sig i, som statsrådet Ygeman gjorde i en intervju nyligen genom att säga att det är som att slå in bollen med handen i fotboll och bli sur för att målet räknas bort, visar på ovilja, okunskap om situationen för papperslösa och även brist på engagemang för biståndspolitiken.

Kan statsrådet Ernkran försäkra mig om att regeringen kommer att stå upp för att det svenska biståndet ska gå till människor i fattigdom och inte användas som ett påtryckningsmedel för att genomföra fler tvångsutvisningar?

Anf. 46 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Det är bra att vi har den här debatten, tycker jag, så att vi får reda ut en del saker som har uppmärksamats inte minst utifrån den presskonferens som ledamoten hänvisar till.

Jag medverkade inte som ansvarigt statsråd på den presskonferensen, helt enkelt för att det inte var en presskonferens om biståndspolitiken. Det var en presskonferens där statsråden Ygeman och Johansson presenterade förslag på sina områden gällande återvändande och nya besked som hade getts till Migrationsverket och Polismyndigheten. Men jag har som sagt noterat den uppmärksamhet presskonferensen gett upphov till, och det är bra att vi får ha den här debatten.

Jag vill bara upprepa att svensk biståndspolitik ligger fast. Den ska vara i linje med OECD-Dac-regelverket för bistånd, och regelverket anger att huvudsyftet är att främja en ekonomisk utveckling och välfärd i låg- och medelinkomstländer. Bistånd ska enligt riksdagens beslut användas för att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.

Sveriges utvecklingssamarbete tar sin utgångspunkt i och präglas av fattiga människors perspektiv på utveckling och ett rättighetsperspektiv.

Ett viktigt arbete i detta är att också främja migranternas rättigheter. Det svenska utvecklingssamarbetet ska också utgå från ett konfliktperspektiv, ett jämställdhetsperspektiv och ett miljö- och klimatperspektiv. Det är regeringens politik.

Sedan tycker jag ändå att vi för debattens skull ska lägga till att var och en som söker asyl i Sverige får en individuell prövning av sin ansökan. Man får ju inte sända tillbaka någon till ett område där personen riskerar sitt liv eller sin frihet eller riskerar att utsättas för tortyr eller annan omänsklig behandling, och detta är en princip som alltid ska respekteras.

Med det sagt är jag väldigt övertygad om att den person som har fått avslag på sin asylansökan eller av andra skäl inte kan stanna i Sverige behöver kunna få återvända till sitt hemland. Där har vi en folkrättslig princip som säger att alla länder faktiskt har ansvar för sina medborgare, och det behöver vi naturligtvis arbeta med på ett bra, klokt och konstruktivt sätt.

Biståndspolitikerna ligger dock fast.

Anf. 47 MARIA FERM (MP):

Fru talman! Statsrådet Ernkrans menar att regeringens förslag inte kommer att gå emot Dac-regelverket eller ändra inriktningen på biståndet, vilket är ett bra förtydligande, men det är svårt att helt lita på detta med tanke på hur förslaget presenterades och beskrevs av hennes ministerkollegor i december.

I intervjuer efter pressträffen där Socialdemokraterna presenterade förslagen sa statsrådet Ygeman att det handlar om länder som Irak, Libanon och Somalia och menade att om länderna inte lever upp till sina förpliktelser kommer Sveriges intresse att svalna. Sveriges intresse för bistånd och för att hjälpa människor i humanitär utsatthet skulle alltså svalna beroende på hur deras regeringar agerar.

Precis som statsrådet Ernkrans säger är det ju mycket lite av Sveriges bistånd som går direkt till stater. Effekten av att dra in biståndet skulle därför bli mycket liten för staterna i fråga men däremot mycket stor för de fattigdomsdrabbade medborgarna i dessa länder, som inte längre skulle få hjälp. I exemplet Libanon är det dessutom inte regeringen som motsätter sig att ta emot avvisade, så man missar verkligen målet på flera sätt om man försöker att använda bistånd som påtryckningsmedel mot regeringen. Däremot skulle det få stora konsekvenser för de många hundra tusen människor i Libanon som skulle påverkas av indraget stöd.

Det finns också en internationell överenskommelse från 2017 som säger att humanitärt bistånd inte får villkoras mot tvångsavvisningar.

Statsrådet Johansson hävdade i en intervju i samband med att förslaget presenterades att det kan användas både för personer som ska utvisas på grund av brott och för frivilliga eller tvångsmässiga återsändanden samt att bistånd bygger på respekt mellan landet som ger och landet som får. Detta skulle alltså strida mot den överenskommelse som finns om humanitärt bistånd. Det skulle också fullständigt frångå den ordning som Sverige sedan länge haft om biståndets syften.

Jag skulle vilja citera Sveriges strategi för humanitärt bistånd för 2021–2025: ”Målet för svenskt humanitärt bistånd är att rädda liv, lindra nöd och upprätthålla mänsklig värdighet, till förmån för nödlidande människor som har utsatts för, eller står under hot att utsättas för väpnade konflikter, naturkatastrofer eller andra katastrofliknande förhållanden.”

Prot. 2021/22:69
18 februari

Svar på
interpellationer

Det står ingenting om att bistånd ska kunna dras in om Sverige känner brist på respekt eller om Sveriges intresse för att upprätthålla mänsklig värdighet börjar svalna. Jag hoppas verkligen att det förblir så.

Anf. 48 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Sverige är en humanitär stormakt. Det bygger på de humanitära principerna. Det kan jag vara absolut utrydlig med också när det gäller denna fråga. Vi pratar inte om humanitärt bistånd här. Vi är en humanitär stormakt och ska fortsätta att vara det – en grundbult i internationellt solidaritetsarbete.

Däremot kommer regeringen att behöva fortsätta analysera hur svenskt bistånd ytterligare kan stärka arbetet med en säker, ordnad och reglerad global migration inom ramen för OECD-Dacs direktiv. Där står fattigdomsbekämpning i centrum.

Av den anledningen gav regeringen, som jag sa tidigare, i december ett uppdrag till Sida att fördjupa och bredda rapporteringen om hur myndigheten redan i dag – detta är ett uppdrag som redan ligger på myndigheten – arbetar med migration och utveckling inklusive stöd som ges för ett säkert återvändande med hållbar återintegrering. Viktiga delar i detta arbete kommer naturligtvis att vara att främja migranternas rättigheter, stödja ett välfungerande återvändande och motverka bakomliggande orsaker till irreguljär migration.

Med detta hoppas jag att vi kan räta ut en del frågetecken som har funnits i debatten.

Vi i Sverige har en lång tradition av ett brett och ambitiöst bistånd som präglas av just internationell solidaritet. Det ska vi vara stolta över. Redan 1974 uppnådde Sverige, som första land, FN:s mål om att biståndet skulle utgöra 0,7 procent av landets bni. Regeringens målsättning i dag är betydligt högre – vi ska ge 1 procent av bruttonationalinkomsten i bistånd. Det levererar vi också. Regeringen har varit mycket tydlig med att enprocentsmålet ligger fast.

Vi är en av de största givarna internationellt. Vi anses bedriva ett av världens bästa utvecklingssamarbeten. Genom åren har vi i Sverige gång på gång fått mycket höga betyg gällande inriktning och resultat i vårt utvecklingssamarbete i OECD:s utvärderingar.

Jag vill hävda att det är Socialdemokraterna som har lagt grunden för denna svenska biståndspolitik. Vi i regeringen kommer, som socialdemokrater, att fortsätta att engagera oss för ett bistånd som går till det som det är avsett för och som motsvarar 1 procent av bni.

Det som jag ändå vill vara lite uppriktigt med i den här debatten är att hotet mot en ambitiös svensk biståndspolitik inte står här. Hotet är det faktum att Moderaterna med stöd av Sverigedemokraterna vill bilda regering i höst. Dessa två partier är ju överens om att de vill göra Sverige och världen otryggare genom att göra stora sänkningar av biståndet. De tycker också att andra länder ska haka på den här sänkningen av biståndet.

Detta skulle allvarligt drabba det långsiktiga utvecklingssamarbetet och alla de människor som lever i länder med akut matbrist. Det skulle drabba stödet till demokratiörelser, vårt arbete för kvinnors rätt till säkra aborter och arbetet för att miljö- och klimatomställningen blir rättvis.

Det är här, Maria Ferm, som vi har våra riktiga motståndare. Jag skulle önska att Socialdemokraterna och Miljöpartiet kunde samarbeta i de frågor

där våra partier faktiskt är överens, som när det gäller biståndspolitiken, skapa förutsättningar för att människor här i Sverige får en större förståelse för vad det internationella biståndet går till och visa att det faktiskt är Moderaterna och Sverigedemokraterna som är hotet här – inte något annat.

Prot. 2021/22:69
18 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 49 MARIA FERM (MP):

Fru talman! Jag kan inte annat än instämma i vad det verkliga hotet mot svenskt bistånd är. Jag är mycket oroad över förslagen om att sänka biståndet till 0,7 procent. Jag tror absolut att detta kan bli en konsekvens om en högerkonservativ regering kommer till makten, så vi får verkligen hoppas att det inte blir så.

Jag tycker att det är positivt att jag har fått flera förtydliganden om vad regeringens linje är gällande bistånd. Jag tolkar Matilda Ernkrans som att det inte finns någon avsikt att villkora biståndet eller att på något sätt använda det som påtryckningsmedel för att tvångsavvisa fler människor.

Däremot låter det väldigt annorlunda jämfört med det som presenterades i december. Det är väl bra att regeringens linje inte är spretig utan tydliggörs i en debatt som denna. Jag kommer ändå att fortsätta att följa den här frågan noga, för min samlade erfarenhet av samarbete med socialdemokratin under alla år gör att jag inte helt avfärdar risken. Jag önskar dock Matilda Ernkrans ett stort lycka till i arbetet framöver.

Anf. 50 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Jag har noterat den uppmärksamhet som detta har fått. Det är viktigt att regeringen ändå kan bidra till en gemensam linje när det gäller dessa frågor.

Jag har här gett besked om att regeringen tänker fortsätta att driva svensk biståndspolitik helt enligt OECD-Dacs regelverk. Jag delar åsikten att biståndspolitikens mål ska vara i fokus. Det handlar om att skapa förutsättningar för att förbättra levnadsvillkoren för människor som lever i fattigdom och förtryck. Detta är målet för svensk biståndspolitik.

Jag vidhåller, vilket går att se här i debatten, att Socialdemokraterna är överens med Miljöpartiet om att vi har ett gemensamt arbete att göra. Det handlar dels om att stärka kunskapen om vad svenskt bistånd bidrar till i världen och hur det tjänar Sverige väl, dels om vårt gemensamma engagemang för internationell solidaritet och mot de krafter som i Sverige är Moderaterna, som vill plocka bort 40 procent av biståndsbudgeten, och Sverigedemokraterna, som vill halvera biståndsbudgeten.

Däri ligger det största hotet mot en ambitiös internationell biståndspolitik som tjänar både Sverige och världen väl. Detta finns också på en global arena. Konservativa och auktoritära krafter har ju också här bilden att vi ska gå mot en värld som krymper människors möjligheter att förbättra sina levnadsvillkor, som krymper möjligheterna till demokrati och uttryckssätt och som krymper möjligheterna att klara kvinnors rättigheter samt miljö- och klimatomställningen.

Här har vi vårt största motstånd. Här borde Socialdemokraterna och Miljöpartiet jobba tillsammans. Det ser jag fram emot att göra.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 11.39 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 12.09.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 12.09.

Svar på interpellationer

§ 15 Svar på interpellation 2021/22:278 om sexualisering av flickor i tidig ålder genom slöja

Anf. 51 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Fru talman! Alexandra Anstrell har frågat mig vilka initiativ jag tänker ta som ny jämställdhetsminister för att öka friheten för alla flickor och kvinnor som lever i hedersrelaterat våld och förtryck i det svenska samhället och om jag tänker ta några initiativ för att tillsätta en utredning i syfte att införa slöjförbud i för- och grundskolan.

Att bryta segregationen är en av regeringens prioriteringar. Det omfattar att arbeta mot hedersrelaterat våld och förtryck, vilket är ett allvarligt samhällsproblem som främst drabbar flickor och unga kvinnor. Det är oacceptabelt och ska bekämpas kraftfullt.

Regeringen arbetar därför för att bygga en hållbar struktur för att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. Det kräver ett långsiktigt arbete och strategisk samverkan mellan viktiga aktörer. En betydande åtgärd är att regeringen inom ramen för budgetpropositionen för 2021 beslutade att kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck blir kvar permanent. Länsstyrelsen i Östergötlands län fick även i uppdrag att förbereda inrättande av ett nationellt kompetenscentrum om hedersrelaterat våld och förtryck.

Under hösten har flera viktiga beslut fattats, bland annat ett uppdrag till Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd att främja utvecklingen av våldsförebyggande arbete genom stöd till föräldrar inriktat på familjer i en hederskontext. Jämställdhetsmyndigheten har fått i uppdrag att kartlägga och sprida kunskap om erfarenheter av våld och förtryck i utlandet. Uppdraget syftar till att sammanställa och analysera individers berättelser för att utveckla förebyggande och behandlande insatser i Sverige.

Regeringen har permanentat medel och statsbidrag för att förebygga mäns våld mot kvinnor och för att skydda de som utsätts. I december beslutade regeringen om ett åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor som gäller 2021–2023. I åtgärdsprogrammet slås fast att arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck är ett fortsatt prioriterat område för regeringen de närmaste åren. Vid årsskiftet skärptes också bland annat minimistraflet för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning och straffet för överträdelse av kontaktförbud. Förra året gavs

även en utredare i uppdrag att se över det straffrättsliga skyddet mot psykiskt våld. Uppdraget ska redovisas senast den 1 augusti 2022.

Religionsfriheten är grundlagsskyddad i regeringsformen och är en av de rättigheter som följer av såväl barnkonventionen som Europakonventionen. Barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet ska respekteras. Barn har samtidigt rätt att skyddas mot alla former av våld och utnyttjande, även när barnet får omvårdnad av sina föräldrar. Religionsfriheten kan aldrig användas som skäl för att utöva förtryck och våld mot ett barn.

Kvinnor och flickor ska kunna känna sig trygga i det offentliga rummet oavsett vilka klädesplagg de har på sig. Därför anser jag inte att ett slöjförbud i skolan är rätt väg, och regeringen har inga planer på att initiera en sådan utredning. Känner förskola eller skola en oro för att ett barn far illa ska socialtjänsten kontaktas och en orosanmälan göras. Tvång är aldrig acceptabelt.

Med en stärkt kompetens och ett nära samarbete mellan ansvariga myndigheter kan det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck förstärkas och stödet till dem som utsätts förbättras. Alla berörda yrkesgrupper måste ha tillräcklig kunskap och tillräckliga rutiner för att kunna göra detta.

Anf. 52 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

I dag har vi i Sverige parallella samhällen där en del av den svenska befolkningen lever i frihet medan andra människor begränsas i sin frihet och nekas sina mänskliga rättigheter – i Sverige, 2022.

På en del orter utsätts kvinnor för trakasserier för att de inte följer uppsatta regler om klädsel och livsstil som män i deras bostadsområde satt upp. Det finns naturligtvis också män som tillåter sina kvinnor att inte ha slöja, men de påverkas ofta väldigt mycket i grupp. De påverkas mycket, och det händer mycket. Vi har flickor och kvinnor vars val begränsas av deras familjer och släktingar. En del förlorar till och med livet. De får inte klä sig som de vill, inte röra sig fritt i samhället och inte heller älska och gifta sig med vem de vill.

Oron för de personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck är väldigt stor. Speciellt har den varit det under pandemin. Då minskade antalet samtal till olika hjälplinjer lite. Många var oerhört begränsade hemma.

Pandemin har påverkat kvinnor och flickor som utsätts för hedersförtryck väldigt negativt. Det visar bland annat en kartläggning som kvinnojouren i Lund har gjort.

År 2020 redovisades i Stockholm 218 nya ungdomar som vänt sig till Origo, varav 28 identifierat sig som pojkar eller unga män och 1 som ett annat kön. Under 2021 till och med augusti tillkom 147 nya ärenden med ungdomar, varav 12 procent var män.

Origo, som är Sveriges första myndighetsövergripande resurscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck här i Stockholm och som jag också har varit med och startat, arbetar med både ungdomar och yrkesverksamma i olika kommuner och myndigheter. Det har under perioden januari–augusti 2021 resulterat i 367 nya ärenden hos yrkesverksamma.

Prot. 2021/22:69
18 februari

Svar på
interpellationer

Fru talman! Hedersförtrycket och hedersvåldet frodas runt omkring oss, och Sverige sviker. Trots att Sverige har infört lagskärpningar mot tvångs-, barn- och månggifte är det tydligt att det behövs fler åtgärder.

Jag är självklart glad över de beslut som har tagits här i kammaren och hos regeringen för att förhindra hedersrelaterat våld och förtryck i Sverige. Här har regeringen ett väldigt stort ansvar. Den här regeringen har haft det ansvaret i två mandatperioder. Det är nästan åtta år.

Om man är åtta år är de väldigt lång tid och mycket som kommer att hända i ens liv innan man är sexton år. Det är nog ibland svårt att ta till sig hur lång tid åtta år egentligen är, för det beror på vad man relaterar till. Åtta år är en jättelång tid i en ung kvinnas liv.

Åtta år för en flicka i en familj med hederskontext kan vara just den tid då hon får vara barn innan hon måste bära heltäckande kläder och slöja. Dessa åtta år kan vara helt avgörande för om detta barn får rätt till sin frihet och sina demokratiska rättigheter eller inte.

Om en flicka varit bortgift i åtta år med en äldre man som äger henne och hennes kropp är åtta år förmodligen ett livslångt helvete. Åtta år är lång tid för att hinna indoktrinera en flicka att hon kommer att drabbas av helvetets eldslågor om hon inte bär slöja.

Att tvinga barn att bära slöja är ett uttryck för en hederskultur som behöver motverkas. Slöjan är i grunden en symbol för kvinnoförtryck. Att täcka hår och kropp görs för att flickor och kvinnor inte ska väcka begär hos männen.

Menar ministern verkligen att ni inte tänker göra någonting åt det?

Anf. 53 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Fru talman! Hedersförtrycket ska bort. Det var statsministerns mycket tydliga budskap i regeringsförklaringen, och det är oerhört viktigt för mig som arbetsmarknadsminister och jämställdhetsminister. Regeringen ska vända på varje sten för att bekämpa brottsligheten och bryta segregationen. Kampen mot hedersrelaterat våld och förtryck är en självklar del av detta arbete.

Mitt budskap till alla flickor och kvinnor som riskerar att utsättas för hedersförtryck är: Du har rätt att bestämma över din kropp och över ditt liv. Du har rätt att älska vem du vill. Du har också rätt att klä dig som du vill. Om den rätten ska vi inte kompromissa en enda millimeter.

Därför är också ett slöjförbud i skolan en dålig idé. Om en flicka eller kvinna bär slöja av egen fri vilja ska inte samhället tvinga henne att ta den av sig. Hon har rätt att utöva sin religionsfrihet. Hon har rätt att själv bestämma. Om däremot en flicka eller kvinna tvingas att bära slöja ska hon mötas av samhällets stöd.

Hedersrelaterat våld och förtryck ska inte få förekomma i förskolan eller skolan, inte i någon form. Om personalen känner en oro för att ett barn far illa ska socialtjänsten kontaktas, och då ska också en orosanmälan göras. Tvång är aldrig acceptabelt.

Där barn spenderar sina dagar ska också miljön vara trygg för dessa barn. Där ska beredskapen vara hög att se och hjälpa barn som råkar illa ut där hemma. Därför har regeringen vidtagit flera åtgärder för att stärka kunskapen om hedersrelaterat våld och förtryck hos all personal som ar-

betar i skolan. Bland annat har Skolverket och Socialstyrelsen fått viktiga uppdrag.

I höst börjar också nya läroplaner att tillämpas. Där är det tydligt att skolan ska motverka, förebygga och bemöta hedersrelaterat våld och förtryck med kunskap och aktiva insatser.

För personalen i förskolan och skolan gäller det att snabbt och med rätt kunskaper kunna fånga upp barn och unga som förtrycks i hederns namn.

Anf. 54 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Det är många bra beslut och många fina insatser som görs, och ändå blir resultatet inte som man har tänkt sig. Då behöver man fler och bättre insatser.

Ministern hänvisar till religionsfriheten och till att alla kvinnor har rätt att klä sig som de vill. Det är fullt legitima argument. Vi moderater är de första att stå upp för valfrihet, och att själv få bestämma om sin klädsel är grundläggande. Men att flickor i skolåldern, ibland i förskoleåldern, måste skylla sig är uttryck för en syn på pojkar och flickor som vi inte vill ska etableras och utvecklas i Sverige.

Slöjan är faktiskt inget vanligt klädesplagg, utan slöjan är en symbol för ett synligt förtryck och sexualiserar barn i en väldigt tidig ålder. Då måste man också agera utifrån den verkligheten. Hur ska ministern eller någon annan veta vad som är frivilligt eller inte efter exempelvis åtta års indoktrinering?

Här tycker jag att det är viktigt att det svenska samhället är tydligt. Vi ska inte tolerera tvång eller hederskultur i Sverige. Varför ska vi tillåta en symbol som kränker halva världens befolkning? Vi får inte vara så toleranta att vi tolererar de intoleranta.

Om män inte kan hålla fingrarna i styr för att de ser en kvinna som inte har täckt hår är det de som borde vara hemma.

Vi har i Sverige kommit relativt långt i synen på jämställdhet mellan kvinnor och män. Vi firar demokratins 100-årsjubileum i år, alltså att det är 100 år sedan kvinnor fick rösträtt i Sverige. Men vi är långt ifrån klara, och vi har flickor och kvinnor i Sverige som inte får klä sig som de vill, som inte får leva det liv de vill och som inte får älska den de vill. Kampen måste fortsätta, för vi är inte klara.

Vi moderater kommer alltid att kämpa för de hedersutsatta och för att de ska ha samma möjligheter som alla andra i Sverige, för det har de inte i dag. Vi måste motverka förlegade kulturer som skapar parallella samhällen i Sverige.

Barns frihet ska inte begränsas på grund av deras kön. Unga flickor får inte sexualiseras genom att täckas med slöja i tidig ålder. Ser man det här problemet måste man också agera utifrån den verkligheten. Jag uppmanar därför regeringen att tänka om. Ge alla barn samma möjligheter! Därför behöver man utreda slöjförbud i förskola och grundskola.

Den här utbildningen som ministern pratar om och kompetensen runt om i Sverige och i våra skolor behövs också på våra fritidsgårdar och runt om i Idrottssverige. Det finns många som är utsatta för det här, och det finns väldigt många som inte vet hur man ska hantera det. Det kommer att ta lång tid innan vi är vid den punkt då alla vet hur man ska hantera det här problemet.

Prot. 2021/22:69
18 februari

Svar på
interpellationer

Jag hoppas att problemet ska kunna försvinna, men i dagsläget, fru talman, har vi en hederskultur som bara breder ut sig oavsett alla beslut som är tagna, och så kan vi faktiskt inte ha det.

Vi vet alldeles för lite. Vi gör alldeles för få undersökningar. Det finns kommuner som gör kartläggningar vad gäller hedersrelaterat våld och förtryck, och det finns kommuner som vägrar att göra det. Ändå frågar vi skolelever runt om i Sverige hela tiden om deras alkoholvanor, trygghet, droganvändning och så vidare. Då kan man också vita åtgärder. Men av någon anledning avstår vi från att skaffa oss nödvändig kunskap när det gäller hederskultur, och då är det svårt att göra rätt insatser, tänker jag.

Hur många barn befinner sig i riskzonen för att föras bort? Svaret på den frågan, fru talman, är att vi inte vet. Därför skulle jag vilja fråga ministern om ministern och regeringen vet hur många barn som lever i hederskultur, hur många barn som riskerar att föras bort och hur många barn som riskerar att giftas bort mot sin vilja till exempel under kommande sportlov eller påsklov.

Anf. 55 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Fru talman! Jag börjar med det som nämns senast här i inlägget om kunskapen om det hedersrelaterade våldet och förtrycket. Jag delar interpellantens uppfattning om behovet och vikten av att vi vet mer. Vi har därför gett ett uppdrag till det nationella kompetenscentret att regelbundet undersöka omfattningen av det hedersrelaterade våldet i Sverige.

Det är viktigt att säga att mörkertalen kan vara stora, och det finns risk för underrapportering. Därför är det oerhört viktigt att vi fortsätter ta steg och får veta mer om detta. Det här är alltså ett viktigt uppdrag.

Som jag sa i mitt förra inlägg ska hedersförtrycket bort. Det är en prioriterad fråga för regeringen, men däremot är ett slöjförbud inte rätt väg att gå. Jag skulle vilja nämna några av de åtgärder som regeringen vidtar för att bekämpa hedersförtryck. Som jag nämnde tidigare ökar vi kunskapen, vi förebygger, vi stöttar dem som utsätts och vi skärper straffen.

Jag delar också interpellantens analys: Mer måste göras. Under det här året satsar regeringen sammanlagt 565 miljoner kronor på att stärka arbetet mot mäns våld mot kvinnor. 125 miljoner av dem är öronmärkta för att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck.

En viktig del är att höja kunskapen eftersom hedersförtrycket måste upptäckas tidigt och tidigare. Socialtjänsten, hälso- och sjukvården och skolan ska få bättre vägledning så att alla som möter barn och unga i sitt yrke vet hur de ska agera.

Flera straffskärpningar har gjorts, och fler är också på väg. Regeringen har bland annat infört ett särskilt barnäktenskapsbrott och en särskild straffskärpningsgrund som innebär att det ska vara försvårande om brottet har begåtts med hedersmotiv.

Vi har också avskaffat preskriptionstiden för könsstympning av kvinnor om brottet har begåtts mot en person som inte har fyllt 18 år, och vi har tillsatt en utredning som ska se över hur vi kan motverka att flickor och kvinnor utsätts för olika former av begränsningar och kontroller av sin sexualitet.

Nästa steg är att ett särskilt hedersbrott införs till sommaren. Det ska bli straffbart att begå vissa brottsliga gärningar mot en person för att bevara eller upprätthålla en persons eller en släkts heder.

Fru talman! Jag vill också nämna vikten av en aktiv arbetsmarknadspolitik. Jag är upprörd över att Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna har stoppat extratjänsterna som är en viktig väg för utrikesfödda kvinnor att få in en fot på arbetsmarknaden. Vi vet att det är vanligare att ungdomar med arbetslösa föräldrar lever med oskuldsnormer och med våldsnormer, särskilt om mammorna är arbetslösa.

För att bryta segregationen och bekämpa hedersförtrycket behöver också fler utrikesfödda kvinnor ha ett jobb. Det är min högsta prioritet som arbetsmarknads- och jämställdhetsminister att alla som kan arbeta ska arbeta. Och ekonomin ska aldrig vara ett hinder för att lämna en våldsam relation eller en miljö med hedersförtryck.

Anf. 56 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för det utvecklade svaret! Det är skönt att vi är överens om problembilden. Tyvärr är vi inte det om insatserna.

Om regeringen och ministern är redo att vända på varje sten för att komma framåt undrar jag varför regeringen och ministern inte vill vända på stenen med slöjan under sig. Vi behöver ta tag i de här problemen, fru talman, så att kvinnor och flickor i Sverige inte förtrycks genom slöjan. Det är helt galet att hälften av världens befolkning kan förtryckas genom en slöja.

I våra skolor och förskolor ska barn fostras till demokratiska medborgare, och all utbildning ska enligt skollagen ”förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på”.

Vi måste vara tydliga med att svensk lag och mänskliga rättigheter gäller alla här i Sverige. Det finns inga undantag, oavsett vilken religion man har eller vilken kultur man kommer ifrån. Då blir det märkligt, fru talman, om vi tillåter förtryck av småflickor som tvingas täcka håret och gå i heltäckande kläder redan på förskolan. Det sexualiserar flickorna och lägger ansvaret för mannens brister på småflickor. Tack, men nej tack, säger jag till det.

Frihet och ansvar att själv kunna påverka sin vardag och att kunna försörja sig själv är grunden till jämställdhet. Jag vill se ett samhälle där alla människor ges samma möjlighet att nå sin fulla potential. Då behöver vi stå upp mot kvinnoförtrycket och aldrig någonsin acceptera de parallella samhällen som nu vuxit fram. Bland annat hemma hos mig i Haninge kan det synas, liksom runt om i Stockholm. Vi har statistik som visar att varanda kommun runt om i det här länet är drabbad av hedersvåld, och det breder ut sig än mer.

Regeringen, ni måste göra mer! Varför vill ni inte vända på varje sten?

Anf. 57 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Fru talman! Hedersförtrycket hör inte hemma i vårt samhälle. I Sverige har vi alla rätt att leva som vi vill, älska vem vi vill och klä oss som vi vill – oavsett vilket kön vi har, vilken religion vi har eller var vi kommer ifrån.

Det är bra att kampen mot hedersrelaterat våld och förtryck tar allt större utrymme i politiken och samhällsdebatten. Det är viktigt, både för att bryta segregationen och för att öka jämställdheten. Därför vill jag passa på och tacka Alexandra Anstrell för den här interpellationsdebatten.

Fru talman! Regeringen är beredd att vända på varje sten för att stoppa hedersförtrycket. Men vi förbehåller oss också rätten att säga nej till dåliga förslag, som ett slöjförbud i skolan. Vi ska komma till rätta med kontroll, tvång och våld i hederns namn. Och vi ska försvara alla människors rätt att göra sina egna livsval. Det gäller även flickors och kvinnors rätt att bestämma om de ska bära slöja eller inte.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2021/22:300 om reformeringen av Arbetsförmedlingen

Anf. 58 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Fru talman! Ali Esbati har frågat mig varför jag vill genomföra en reformering av Arbetsförmedlingen som varken har stöd i forskningen eller hos en majoritet av remissinstanserna och trots att januariavtalet har fallit. Vidare har han frågat mig varför det inte har genomförts analyser av effekter och kostnader av reformen och om jag i det fortsatta arbetet avser att ta hänsyn till den omfattande kritik som förts fram av IFAU, Fackförbundet ST, Akademikerförbundet SSR och en majoritet av kommunerna.

Två tydliga politiska prioriteringar för regeringen är att bryta segregationen och att skapa jobb i hela landet. Regeringen fortsätter därför arbetet för att arbetssökande ska få ett bättre stöd för att komma i jobb och för att arbetsgivare lättare ska kunna hitta den kompetens de söker. I det arbetet tar regeringen till vara det arbete som gjordes inom ramen för januariavtalet. Det finns en bred samsyn i riksdagen om att Arbetsförmedlingen behöver reformeras. Den samsynen kan lägga grunden för en mer långsiktig och stabil reformering.

Arbetsmarknadspolitikerna kommer även fortsättningsvis att rymma en bredd av insatser som kan möta olika behov hos arbetssökande och arbetsgivare och som utförs av till exempel leverantörer, kommuner och idéburna aktörer eller i Arbetsförmedlingens egen regi. Det handlar bland annat om subventionerade anställningar för personer med en svag förankring på arbetsmarknaden, arbetsmarknadsutbildningar för att arbetssökande ska få de kompetenser och färdigheter som efterfrågas och insatser för personer med funktionsnedsättning. Det finns stöd i forskningen för att sådana insatser generellt har positiva effekter för att arbetslösa ska komma i arbete.

I en promemoria som har remitterats föreslås bland annat lagändringar för att möjliggöra ett mer effektivt utbyte av information mellan Arbetsförmedlingen och leverantörer av insatser, men där finns också förslag för att förbättra förutsättningarna för myndighetens kontrollarbete och för att ge uppgifter om enskilda ett gott skydd. Konsekvenserna av de föreslagna lagändringarna beskrivs i promemorian.

I remissbehandlingen av lagförslagen har remissinstanser lyft fram olika möjliga risker med reformeringen eller fört fram ytterligare aspekter som bör beaktas. Jag är tacksam för de inspel vi har fått. Vi tar dessa synpunkter på stort allvar och tar dem med oss i det fortsatta reformarbetet. Hur det reformerade systemet närmare ska se ut, till exempel när det gäller omfattningen av matchningstjänster, andra arbetsmarknadspolitiska insatser och Arbetsförmedlingens verksamhet i egen regi, är också en budgetfråga och en fråga om styrning från regeringen genom till exempel uppdrag och regleringsbrev.

En viktig del av Arbetsförmedlingens verktygslåda kommer att vara förmedlingsinsatser som anskaffas från leverantörer. Det finns stöd i forskningen för att förstärkt matchningsstöd kan bidra till att korta arbetslöshetstider för breda grupper av arbetssökande. Regeringen bedömer att en förstärkning av matchningsarbetet kan ge positiva effekter, oavsett utförare.

Regeringen har varit tydlig med att reformeringen av Arbetsförmedlingen ska ske ordnat och successivt. Vid sidan om arbetet med lagförslag har regeringen lämnat flera uppdrag till Arbetsförmedlingen för att förbereda för reformeringen och utveckla viktiga delar av verksamheten. Arbetsförmedlingen har också fått i uppdrag att säkerställa en ändamålsenlig lokal närvaro och likvärdig service i hela landet. Förvaltningsresurserna för Arbetsförmedlingen förstärks kommande år jämfört med tidigare beräknade nivåer.

Reformeringen av Arbetsförmedlingen är en process som kommer att fortsätta även efter att det huvudsakliga regelverket träder i kraft i slutet av 2022. Det ska finnas förutsättningar för kontinuerlig utveckling och förbättring utifrån kunskap om hur systemet fungerar. Arbetsmarknadspolitiken ska vara effektiv med fokus på resultat.

Anf. 59 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Men jag kan konstatera att ministern väljer att möta frågan om ett politiskt skapat och, skulle jag säga, veritabelt haveri i svensk arbetsmarknadspolitik med ganska tomma byråkratiska ordvändningar. Då blir det svårt att gå in på de politiska meningsskiljaktigheterna. Jag måste alltså börja med att påminna om det sakläge som finns.

Det här är en process som startade i och med januariavtalet och som har pågått en stund. Hela tiden har, utöver Vänsterpartiet, en rad instanser, forskare, praktiker och experter kommit med varningar och kritik. Kritiken har ofta avfärdats med att man får vänta och se på nästa steg. Nu är vi vid ännu ett nästa steg. Låt mig därför göra några nedslag i det som nu lyfts fram.

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, IFAU, konstaterar att de redan har påpekat brister i uppbyggnaden av det som kallas Kundval rusta och matcha, det stora marknadsiseringsprojektet, men att det är oklart vad som har gjorts med de påpekandena. Man ser inte någon fungerande beskrivning av hur målen om likvärdig service runt om i landet ska kunna nås. Man påpekar lite försynt att det ”kan tyckas märkligt att en så omfattande reformering kan genomföras utan en noggrann analys av effekter och kostnader”. Kärnan i privatiseringen, alltså den ideologiska förhoppningen om att det ska bli mer effektivt med kommersiella aktörer analy-

serar de så här: ”Det finns därmed inget stöd för att den föreslagna reformeringen bidrar till en effektivare arbetsmarknadspolitisk verksamhet.”

Vi kan titta på dem som faktiskt genomför jobbet. De fackliga organisationerna på Arbetsförmedlingen har hela vägen varit mycket hårda och mycket konkreta i sin kritik. Fackförbundet ST skriver i ett remissvar att regeringens senaste departementsskrivelse är oroväckande tunn när det kommer till substantiellt innehåll. Fackförbundet SSR menar å sin sida att denna historiskt omfattande förändring inte en gång uppfyller beredningskravet i regeringsformen och avstyrker förslagen i sin helhet.

En rad representanter för kommunerna har gett offentligt uttryck för kritik, stundtals desperation. ”Nu liggande förslag bör förpassas till historiens papperskorg.” Bra sagt, tycker jag, men orden kommer från en partikamrat till ministern, kommunstyrelsens ordförande i Fagersta. Från Oskarshamns kommun uttrycks de farhågor som det länge har varit uppenbart att man bör ha: att personer som står långt från arbetsmarknaden inte kommer att vara en tillräckligt intressant och lönsam målgrupp för leverantörerna att jobba med.

Riksförbundet för barn, unga och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning, FUB, ber regeringen agera eftersom de menar att långtidsarbetslösa med funktionsnedsättning tillhör de stora förlorarna i den här processen. Från Myndigheten för delaktighet kommer en undersökning som visar – återigen dessvärre inte ett dugg överraskande för oss som följt frågan ett tag – att många anställda vid Arbetsförmedlingen som har arbetat med arbetslivsinriktad rehabilitering, som spelar en stor roll för den här målgruppen, har slutat. Det går ut över en grupp som är i stort behov av just det stödet.

Jag hade kunnat rada upp fler exempel om jag hade haft mer tid. Det har jag inte. Men mot bakgrund av detta, och mot bakgrund av att ministern inte riktigt har svarat på mina frågor i interpellationen skulle jag egentligen kunna ställa en enda fråga: Varför? Varför fortsätta att montera ned, trots en växande hög av negativa och helt förutsägbara resultat? Varför baxa vidare Centerpartiets marknadsfundamentalistiska skrivbordsprodukt? Varför ska en socialdemokratisk regering ombesörja en sådan nedmontering av svensk arbetsmarknadspolitik? Varför?

Anf. 60 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Fru talman! Arbetsmarknadspolitiken måste utvecklas. Regeringen tar med sig erfarenheterna av det goda samarbete som vi hade under tiden med januariavtalet.

Precis som jag sa i min inledning har vi remitterat en promemoria med förslag på lagändringar som ska göra det möjligt att ha bra kontroll och att utveckla arbetsmarknadspolitiken.

Det finns väldigt många synpunkter. Vi förbereder oss nu för att kunna återkomma utifrån de remissvar som har kommit in och som vi just nu hanterar. Vi tar med oss det i det fortsatta reformarbetet. Det är såklart helt centralt.

Jag vill också påminna om att arbetsmarknadspolitiken i hög utsträckning styrs av förordningar och inte av lagstiftning. Detta är alltså bara *en* del. Förordningsarbetet är helt centralt, liksom budgetarbetet framåt. Det

handlar om att det finns resurser för arbetsmarknadspolitiken, precis som jag nämnde i min inledning.

Jag skulle också vilja påminna om att vi precis har gått igenom en väldigt allvarlig kris på svensk arbetsmarknad, den största i modern tid, till följd av pandemin. Då har det fullt ut varit fokus på att se till att rädda så många jobb och företag som möjligt.

Nu har vi ett nytt läge på svensk arbetsmarknad. Vi har alltså 100 000 färre inskrivna arbetslösa i dag än vad vi hade när det var som värst under pandemin. I januari var det totalt 369 607 personer inskrivna vid Arbetsförmedlingen. Vi ser också hur människor kommer tillbaka i jobb. Det ljusnar på svensk arbetsmarknad, och många arbetsgivare letar just nu med ljus och lykta efter personal att anställa.

När det gäller att de ska kunna hitta varandra är matchningstjänsterna väldigt viktiga. Och det som är regeringens ambition är såklart att utveckla och effektivisera arbetsmarknadspolitiken. Det handlar om att se till att vi har en bred verktygslåda med många olika insatser som kan bidra till att matcha och rusta. Det handlar om att se till att människor får en utbildning om det är det de behöver och att det finns möjlighet till arbetsmarknadsutbildningar. Jag beklagar att högeroppositionen tog ifrån oss möjligheten till extratjänster, som är ett viktigt verktyg. Men det är detta som det handlar om.

Det finns ett tydligt stöd i forskningen för att ett förstärkt matchningsstöd kan bidra till att korta arbetslöshetstider för breda grupper. Samtidigt vet vi att det finns andra som behöver andra typer av insatser. Det är precis så vi måste utveckla arbetsmarknadspolitiken.

Jag vill återigen slå fast att Arbetsförmedlingen också fortsatt ska vara en stor och viktig myndighet med ansvar för att arbetsmarknadspolitiken fungerar i hela landet. Arbetsförmedlingen kommer, precis som i dag, att ha tillgång till en bred verktygslåda, som jag vill se breddas ytterligare. Vi förbereder nu för etableringsjobb. Allt detta ska kunna användas utifrån individens och arbetsmarknadens behov.

Arbetsförmedlingen ska verka för att det fortsatt ska finnas en bredd av insatser som utförs av olika aktörer, såsom leverantörer, kommuner och idéburna aktörer, eller i Arbetsförmedlingens egen regi.

Anf. 61 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Arbetsmarknadsministern berör pandemin och utvecklingen som har varit. Det tycker jag är intressant. Som jag ser det är det nämligen precis motsatta slutsatser som man bör dra av det som sägs här.

Jag är också väldigt glad och på sätt och vis imponerad över hur bra svensk arbetsmarknad, så att säga, har studsat tillbaka efter den kris som har varit och som på många håll pågår. Det gäller de effekter som pandemin fick på arbetsmarknaden. Men det som också händer – det bör ministern vara fullt medveten om – är att den tudelning som har funnits ett tag på svensk arbetsmarknad nu fördjupas. Det går alltså ganska bra för många som har varit korttidsarbetslösa och som förlorade arbetet kanske precis i samband med pandemins utbrott. Men det går ganska dåligt för en hel del människor som har varit arbetslösa länge.

Prot. 2021/22:69
18 februari

Svar på
interpellationer

Det är de långtidsarbetslösa som riskerar att vara de som kommer mest i kläm i den så kallade reformeringen, som jag under ganska lång tid har kritiserat och påtalat brister i. Det är bara en månad sedan analyschefen på Arbetsförmedlingen slutade. Det var just kopplat till kritik mot den utveckling som har varit när det gäller satsningen på de långtidsarbetslösa. Det är de långtidsarbetslösa som kommer i kläm när man närmast tvångsmässigt förlitar sig på så kallade externa aktörer i dessa frågor, det vill säga i praktiken privatiserar en stor del av det som är svensk arbetsmarknadspolitik.

Om man tycker att det är viktigt att det offentligas roll är att hjälpa människor som har hamnat i långtidsarbetslöshet blir det extra problematiskt med den utveckling som pågår. Ministern säger: Ja, arbetsmarknadspolitiken ska utvecklas.

Det är ingen emot. Vi är emot åt vilket håll den utvecklas. Om den utvecklas mot att man missgynnar långtidsarbetslösa och personer som bor på landsbygden och i glesbygden är det inte en bra utveckling. Man måste kunna se de varningssignaler som kommer från dem som gör jobben och från dem som studerar vad som händer. Man måste göra något åt det och ta det politiska ansvaret för det.

Det är beklämmande att vi har en socialdemokratisk minister som inte över huvud taget reflekterar över att det som sker är en stor privatisering, marknadisering, av en samhällsfunktion. Samtidigt är det socialdemokratiska partiet nu ute och pratar om alla de problem som har uppstått på till exempel skolområdet när man har gjort de stora privatiseringarna. Nu inser man att det blir problem med den växande kontrollapparaten som behövs. Det blir ett problem när icke-kommersiella privata alternativ får svårt att överleva eller agera. Det blir ett problem att existerande samhällsklyftor fördjupas.

Det är som att ingen av de erfarenheterna – insikterna – kan överföras till detta område. Tvärtom gör man bara mer av detsamma och hoppas att det ska gå bra. Men det är många som påpekar att detta kan få effekter som vi kommer att behöva dras med i decennier framåt. Detta tycker jag är beklagligt.

Anf. 62 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Fru talman! Jag vill börja med att påminna Ali Esbati om att vi i arbetsmarknadspolitik under lång tid har använt många olika aktörer för att se till att ge människor rätt stöd för att de ska komma i utbildning och i arbete.

Det är inget konstigt att vi har leverantörer och idéburna ideella organisationer som bidrar och att Arbetsförmedlingen kan utföra tjänster i egen regi. Jag har här i dag pekat på att det kommer att vara en viktig del också i utvecklingen av myndigheten framöver. Det handlar om att ha ett resultatfokus och om att se till att människor verkligen får ett stöd. Då ska vi använda alla goda krafter. Självklart ska det vara kontroll, och vi ska säkerställa att vi använder skattebetalarnas pengar på ett effektivt sätt.

Jag vill verkligen understryka att vi har två stora utmaningar på svensk arbetsmarknad i dag. Den ena handlar om att arbetsgivare skriker efter arbetskraft. De behöver få stöd i att hitta den arbetskraft de behöver. Den andra, och den riktigt stora, utmaningen är långtidsarbetslösheten. Vi ser

det nu efter pandemin – en risk att den biter sig fast. Det är en stor utmaning att många av dem som är långtidsarbetslösa saknar grundläggande gymnasieutbildning. Vi behöver få fler att gå över till reguljär utbildning. Det är också så regeringen styr myndigheten. Vi är väldigt tydliga när det gäller målen för myndigheten – långtidsarbetslösheten ska minska.

Det har varit supertufft för Arbetsförmedlingen under den pandemi som har varit. Tusentals av arbetsförmedlarna har arbetat hemifrån. Samtidigt har vi från politiken förväntat oss att de ska utveckla och reformera myndigheten. Jag måste säga att de har klarat detta med bravur.

Nu har vi ett nytt läge på arbetsmarknaden. Det ljusnar. Allt fler kommer i jobb. Tusentals jobb skapas här och nu. Det kommer att underlätta för myndigheten när det gäller att fokusera på de långtidsarbetslösa. Vi tillför också nya verktyg i Arbetsförmedlingens verktygslåda. Etableringsjobben kommer att vara väldigt viktiga. De kommer att ge tusentals människor som är långtidsarbetslösa och nyanlända möjlighet att få ett arbete.

Men vi socialdemokrater ser också andra systemfel. Ett sådant är att arbetsgivarna i dag väljer att anställa personer från helt andra delar av världen för arbeten som kan utföras med en väldigt kort utbildning, i stället för att ge en kort utbildning till personer som är långtidsarbetslösa här hemma i Sverige så att de kan försörja sig själva.

Vi kommer att vända på varje sten för att se till att både knäcka långtidsarbetslösheten och bryta segregationen. Det är en väldigt tydlig prioritering från statsminister Magdalena Andersson.

Anf. 63 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Jag nämnde tidigare kritiken från Riksförbundet för barn, unga och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning. Jag citerar från en debattartikel där de skriver: ”Satsa på – i stället för att motarbeta – lokala samarbeten med arbetsintegrerande sociala företag (ASF) och andra aktörer som erbjuder jobb som fungerar väldigt bra för personer med intellektuell funktionsnedsättning. I dagsläget har ett stordriftstänk helt tagit över.”

Det här kan låta som någonting jättebra som lilar väldigt väl med det som ministern säger om en bred verktygslåda och så. Problemet är dock att när man pratar med representanter för den här sektorn är de många gånger djupt förtvivlade över utvecklingen med Arbetsförmedlingen. Det blir nämligen de kommersiella marknadskrafterna som dominerar, och då får just den här typen av aktörer mycket svårare att verka. Det är samma sak här som i en lång rad andra välfärdssektorer och offentliga tjänster, vilket egentligen är ganska väntat. Det är bara det att det blir ett väldigt stort problem för människor som är i väldigt stort behov av stöd och hjälp.

Ministern nämner att det är bra med reguljär utbildning. Det är jag väldigt för, och det har vi drivit på för länge. Jag tyckte att ministern antydde att det vore bra med regeländringar i regelverket för arbetskraftsinvandring, vilket också är jättebra. Men det rör ju inte kärnfrågan här, nämligen att man genomför en ideologiskt driven förändring av Arbetsförmedlingen som ger ett antal ganska uppenbart negativa effekter som vi kommer att behöva dras med i decennier framöver.

Jag är fortfarande ganska fundersam över varför en socialdemokratiskt ledd regering fortsätter att driva den här politiken trots att januariavtalet har fallit.

Anf. 64 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag delar Ali Esbatis engagemang för arbetsmarknadspolitiken. Det som nämns här med vikten av lokala projekt i samverkan är också någonting som regeringen har pekat ut att vi vill främja och något som är tydligt i styrningen till myndigheten Arbetsförmedlingen.

Jag vill också säga att det finns en bred samsyn i Sveriges riksdag om att vi behöver reformera Arbetsförmedlingen och utveckla arbetsmarknadspolitiken. Jag är inte nöjd med de resultat jag ser i dag, och det är därför som det är så viktigt att vi fortsätter att utveckla arbetsmarknadspolitiken och se till att myndigheten kan jobba mer effektivt, se till att resultaten blir bättre och att människor snabbare kommer i jobb liksom att arbetsgivare snabbare kan anställa den kompetens de behöver.

Det är också så vi bygger ett samhälle utan segregation. Det är så vi bygger ett samhälle som är jämlikt, och det är så vi bygger vårt välbefinnande.

Avslutningsvis vill jag säga att det är väldigt positivt att se den starka återhämtning som svensk ekonomi har gjort här på slutet. Vi har alltså 100 000 färre arbetslösa nu än vad vi hade när det var som värst under pandemin, och tusentals jobb skapas här och nu. I Arbetsförmedlingens platsbank finns det i dag över 219 000 lediga jobb, vilket är rekord.

Framtiden på svensk arbetsmarknad är ljus, och vi måste nu göra allt för att se till att knäcka långtidsarbetslösheten och bryta segregationen på svensk arbetsmarknad och se till att arbetsgivare kan anställa den kompetens de behöver. Det är så vi bygger ett bättre och starkare Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellationerna 2021/22:314 och 331 om kompletterande direktiv till utredningen om en ny renkötsellag

Anf. 65 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Mattias Karlsson har frågat mig vad som hittills har genomförts i form av beredning av riksdagens tillkännagivande, av vilka skäl jag ännu inte kompletterat utredningsdirektiven i enlighet med riksdagens tillkännagivande samt när jag räknar med att fatta beslut om kompletteringar till direktiven som är utformade i enlighet med beslut från en majoritet i riksdagen.

Kjell-Arne Ottosson har frågat mig när jag och regeringen kommer att meddela nya direktiv som följer riksdagens tillkännagivande samt om jag ser samma bekymmer kring delbetänkandet som många parter påtalar och om jag därmed även är villig att agera i den frågan så att ärendet får den behandling som krävs för att det ska landa i ett hållbart beslut.

Jag väljer att besvara interpellationerna i ett sammanhang.

Högsta domstolen har i avgörandet Girjasdomen kommit fram till att Girjas sameby inom sitt byområde på statens mark ovanför odlingsgränsen har en ensamrätt i förhållande till staten att upplåta jakt och fiske, trots att rennäringslagen inte ger samebyn någon sådan rätt.

Efter Girjasdomen kan den nuvarande rennäringslagstiftningen inte längre anses generellt tillämplig för alla samebyar. Regeringen anser att det är angeläget att prioritera frågorna om upplåtelsereglerna efter Högsta domstolens slutsatser i Girjasdomen. De bestämmelser som handlar om samebyars ensamrätt i förhållande till staten att upplåta jakt och fiske ska därför behandlas i ett delbetänkande. Kommittén ska lämna förslag till en reglering av upplåtelsebestämmelserna i rennäringslagen som ska kunna gälla tillfälligt till dess att en ny permanent reglering finns på plats. Delbetänkandet ska redovisas senast den 21 november 2022.

Riksdagen tillkännagav för regeringen den 22 juni 2021 det som miljö- och jordbruksutskottet anförde om att komplettera kommittédirektiven för utredningen om en ny renskötsellagstiftning.

I maj 2021 beslutade regeringen om kommittédirektiv för en ny renskötsellagstiftning. Renskötsellagstiftningen reglerar förutsättningarna för rennäringen, som i Sverige enligt grundlagen är en för samerna exklusiv näring. Regeringen är väl medveten om att det är komplexa frågor med svåra avvägningar och att kommitténs förslag får stor betydelse för många människor. Därför föregicks regeringens beslut av en omfattande och bred förankringsprocess. Dessutom bistås den parlamentariska kommittén av 10 sakkunniga och 26 experter, däribland företrädare för organisationer som samlar jägare, fiskare och skogliga intressen. Härutöver genomför sekretariatet ett stort antal möten med aktörer som kommer att beröras av kommitténs förslag.

Av direktiven framgår bland annat att förslagets konsekvenser för äganderätt och andra nyttjanderätter till mark samt för andra näringars bedrivande ska analyseras och beskrivas, samt vad sådana konsekvenser kan få för följdverkningar för samhällsutvecklingen i övrigt. Kommittén ska då ta hänsyn till de mål som har ställts upp av riksdagen för dessa näringars bedrivande. Kommittén ska vidare beakta näringslivets konkurrenskraft. Vid utformningen av förslag till ny reglering som kan påverka andra näringar bör kommittén så långt som möjligt förvissa sig om att investeringsklimatet och möjligheter till regional utveckling, internationell konkurrenskraft och tillväxt inte försämras.

Som jag angav i ett frågesvar till Mattias Karlsson den 2 februari 2022 bereds tillkännagivandet inom Regeringskansliet. Mot bakgrund av att detta är komplexa frågor är det viktigt för mig med en ordentlig genomlysning så att regeringen kan fatta väl avvägda beslut.

Anf. 66 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för den historiska tillbakablicken och bakgrunden till varför den här utredningen tillsattes.

Det var efter ett initiativ i miljö- och jordbruksutskottet den 22 juni 2021 som ett tillkännagivande gavs till regeringen gällande direktiven till den parlamentariskt sammansatta kommittén, och det är den kommittén som ska lämna ett förslag till en ny renskötsellagstiftning.

I tillkännagivandet framgår det att en riksdagsmajoritet anser att nuvarande utredningsdirektiv har skapat alltför stora osäkerheter hos lokalbefolkningen och andra som i generationer har jagat och fiskat i de områden som samebyn nu fått ensamrätt till. Dessa grupper nämns inte i nuvarande direktiv och inte heller de organisationer som samlar jägare. Vidare står

det i tillkännagivandet att direktiven i större grad också bör beakta annan näringsverksamhet, såsom skogsbruk och turism.

Därför är det riksdagens syn att utredningens direktiv ska kompletteras med de förslag som ska tas fram och ta hänsyn till samebyns rätt men också beakta övriga drygt 90 procent samer som inte är medlemmar i en sameby, lokalbefolkningen liksom övriga svenskars tradition, intresse och behov av att jaga och fiska på det sätt som har skett under lång tid. Det här ska, enligt riksdagen, ske i en inkluderande dialog med berörda parter för att hitta en hållbar väg framåt.

Kommittén har påbörjat sitt arbete, och utredningens delbetänkande som ska redovisa om fler samebyar ska tillerkännas ensamrätt till jakten och fisket ska enligt plan överlämnas till regeringen senast den 21 november i år. I praktiken innebär det att förslaget i allt väsentligt måste vara klart före sommaren. Att regeringen ännu inte har ändrat direktiven kan få till följd att det första delbetänkandet kan bli försenat.

Regeringen har haft nästan åtta månader på sig att bereda tillkännagivandet. Det känns oerhört märkligt och provocerande att statsrådet väljer att komma till interpellationsdebatten med enbart en historisk beskrivning om varför utredningen tillsattes i stället för att besvara de tre frågor som jag har ställt.

Med anledning av detta vill jag än en gång ställa dessa tre frågor till statsrådet: Vad har hittills genomförts i form av beredning av riksdagens tillkännagivande? Av vilka skäl har statsrådet ännu inte kompletterat utredningsdirektiven i enlighet med riksdagens tillkännagivande? När räknar statsrådet med att fatta beslut om kompletteringar till direktivet som är utformade i enlighet med tidigare nämnda beslut från en majoritet i riksdagen?

Anf. 67 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar landsbygdsministern för svaret.

Det här är en fråga som landsbygdsministern har fått ärva. Det var inte Anna-Caren Säterberg som innehade posten när vi började med frågan, men dock ligger frågan på landsbygdsministerns ansvar oavsett vem personen är.

Jag hade förväntat mig något mer än det traditionella svar vi får oavsett om det är skriftliga frågor eller interpellationer: Ärendet bereds på Regeringskansliet – och så ingenting mer. Det är lite tråkigt.

Den 22 juni antogs tillkännagivandet. I dag skriver vi den 18 februari. Utifrån vad vi har sett har inget hänt. Den 21 november ska delbetänkandet presenteras. Precis som min kollega Mattias Karlsson sa innebär det att vi i kommittén måste vara klara före sommaren för att frågorna ska hinnas med. Då är det verkligen hög tid att det händer något. Är det möjligtvis så att regeringen har bestämt sig för att inte möta tillkännagivandet? Om regeringen väljer att inte följa tillkännagivandet måste man ändå på något sätt meddela detta. Något sådant meddelande har jag inte sett. Om jag har missat det kan landsbygdsministern gärna få påpeka detta.

Landsbygdsministern nämnde i sitt svar en omfattande och bred förankringsprocess. Det är helt klart många som har varit med, men trots det har man inte fångat upp en så viktig del som har tagits med i tillkännagivandet från miljö- och jordbruksutskottet. Det i sin tur medför att det är jättemånga som känner en stor uppgivenhet. Att svaret låter vänta på sig

föder än mer osäkerhet och tyvärr än mer osämja. Jag vet inte hur många mejl, meddelanden och telefonsamtal jag har fått under processen, men det är otroligt många som är oerhört bekymrade över vad detta kommer att leda till.

I direktiven hänvisar man till Girjasdomen. Men i Girjasdomen är man också tydlig med att man inte har tagit hänsyn till om det är andra grupper som har lika stor eller bättre rätt än Girjas till rättigheterna. Det borde innebära att frågan bör belysas på ett betydligt vidare sätt än vad vi nu gör. Så som vi nu agerar med att anta delbetänkandet blir det fel. Först ska vi snabbt anta ett delbetänkande. Sedan ska vi backa tillbaka för att gå på de grundläggande frågorna, de som vi verkligen borde besvara först, nämligen vem som har eventuella rättigheter. Men det kommer i steg två, och det blir mycket märkligt.

Jag skulle vilja ställa en fråga som liknar Mattias Karlssons frågor. Avser ministern och regeringen att följa riksdagens tillkännagivande från den 22 juni, eller kommer ministern att här ge besked om att tillkännagivandet inte kommer att mötas?

Anf. 68 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Jag tackar ledamöterna för frågorna.

Båda ledamöterna vittnar om att det här är komplexa frågor. Svaret kan inte bli annorlunda än att frågorna på grund av komplexiteten bereds i Regeringskansliet. Men naturligtvis kommer jag, som statsråd, att återkomma. Frågorna har inte slunkit någon förbi, om ledamoten tror det, utan jag återkommer till dem.

Uppdraget är också större. Jag vet att ledamöterna i kommittén är aktiva. Jag vet att man för en bred dialog. Jag kommer själv från Åre, och jag är verkligen i frågorna från alla håll och kanter. Jag vet också att sekretariatet har breddat från en grupp experter och sakkunniga till att inkludera fler. Precis som ledamöterna säger handlar det om markanvändning där vi historiskt har bott och verkat, och hur det ska se ut nu måste utredas.

Jag har naturligtvis förtroende för kommitténs ledamöter och arbete. Jag tar för givet att man också gör det som framgår i direktiven, det vill säga att det ska vara en bred förankringsprocess, tittar på hur frågan ser ut för andra näringar, inkomstmöjligheter och att inte förstöra konkurrenskraften. Jag tar vidare för givet att man följer redan befintliga direktiv.

Anf. 69 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Gång på gång får vi se exempel på att regeringen struntar i att följa beslut som har fattats i riksdagen. Det är inget annat än skandalöst att regeringen förhalar och fördröjer riksdagens tillkännagivanden.

Utåt sett – och det har vi hört även i den här debatten – heter det att man bereder ärendet. Men i själva verket verkar det som att tillkännagivandet har lagts längst ned i byrålådan för att glömmas bort.

När regeringen medvetet väljer att bortse från riksdagsmajoriteten riskerar man att undergräva legitimiteten för renmarksutredningen och att det i förlängningen inte kommer att fattas några beslut om utredningsresultatet. Risken är stor att utredningen kommer att hamna i papperskorgen.

Det här är ett direkt hån mot alla dem som lägger oerhört stor tid på utredningen och som har en förhoppning om att utredningen ska lösa många av de knutar som den komplicerade frågan består av.

Med en stor förhoppning om att statsrådet inte bara hänvisar till att man bereder ärendet vill jag ändå än en gång ställa frågan: När avser statsrådet att fatta beslut om kompletteringar till direktiven som är utformade i enlighet med riksdagsmajoritetens beslut?

Anf. 70 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Jag noterar att statsrådet hänvisar till följande stycke i direktivet: "Kommittén ska vidare beakta riksdagens miljö- och klimatmål, näringslivets konkurrenskraft och de globala målen för hållbar utveckling. Vid utformandet av förslag till ny reglering som kan påverka andra näringar bör kommittén så långt som möjligt förvissa sig om att investeringsklimatet och möjligheter till regional utveckling, internationell konkurrenskraft och tillväxt inte försämras."

Kommittén *bör*, står det. Men i själva uppdraget i direktivet hänvisar man inte till detta. Det är bara en del i brödtexten. Läser man uppdraget hittar man det inte.

Det här är ju en jätteviktig del med tanke på alla de stora satsningar vi nu ser uppe i norr, som är oerhört viktiga för Norrland, för Sverige och för klimatet. Det är jätteviktigt att vi klarar att rekrytera folk och att folk vill bosätta sig och jobba där uppe. Då måste det finnas meningsfull fritidssysselsättning, och då är jakt, fiske och friluftsliv oerhört viktigt. Lika viktigt är det för dem som redan bor där, som i dag är livrädda att förlora det absolut viktigaste för sin livskvalitet.

Jag har varit där uppe på möten flera gånger och noterat den splittring och osämja som tyvärr finns och som man i alla läger säger har blivit betydligt hårdare efter Girjasdomen. Det här måste vi möta, för det är verkligen allvarligt. Och ett sätt att möta det är att få till en utredning som möter alla behov.

Ministern sa även att delbetänkandet blir tillfälligt. Men vad händer om vi bara får ett delbetänkande? Om man inte kommer i mål med den övriga utredningen blir ju delbetänkandet den lag som står sig, och vi får börja om från början igen. Då kan vi få än mer motsättningar och än mer osämja.

Vi ska vara väldigt tydliga med att den svenska staten inte bara uppfört sig fint mot den samiska befolkningen. Därom råder inget som helst tvivel. Men det här är ändå statens marker. Då borde även de som inte är renskötande samer eller del av en sameby få ha samma rättigheter. Det är människor som bor i Sverige och som använder sig av det här och har gjort det i många hundra år på precis samma vis som den samiska befolkningen.

Det samiska folket nämns i direktivets titel, men de slutsatser som direktivet beställer lämnar övrig lokalbefolkning, övrig befolkning i Sverige och drygt 90 procent av det samiska folket helt utanför. Är det värdigt en demokratisk stat?

Det är som sagt inte mycket tid kvar. Vi måste få de nya direktiven till kommittén, egentligen helst i går, annars kommer vi inte att komma i mål. Kan ministern ge oss de direktiven?

Anf. 71 Statsrådet ANNA-CAREN SÅTHERBERG (S):

Fru talman! Jag skulle bara vilja påminna ledamöterna om att oavsett om det är riksdag eller regering är det någon som har ett beredningskrav på sig. Och om riksdagen lämnar ett tillkännagivande, som i det här fallet, måste det ändå beredas.

Jag måste också påminna ledamöterna om att jag precis har lämnat riksdagen. Jag delar inte synen att regeringen inte lyssnar på riksdagens tillkännagivanden. Jag har suttit i riksdagens utskott och behandlat väldigt många av dem, och jag tycker att det oftast finns ett väldigt inlyssnande och många fall av gott samarbete.

Det finns ändå en ordnad process just nu. Renmarkskommittén arbetar och driver den processen och kommer sedan att lägga fram sina förslag för regeringen. Då blir det en politisk behandling av de förslagen, som sedan återgår till Sveriges riksdag.

Jag kan fortfarande bara säga att själva tilläggsdirektiven bereds och bereds seriöst. Något som en regering alltid tittar på är ju vad det står i riksdagens tillkännagivande, vad en majoritet i riksdagen vill och hur man i så fall kan se till att det blir verklighet. Men det är komplexa frågor, och jag kommer att återkomma i det ärendet.

Båda ledamöterna är vad jag förstår också ledamöter i Renmarkskommittén. De har naturligtvis god insyn i hur kommittén arbetar och förstår vikten av att man även i de fall det inte står i direktiven breddar uppdraget till att diskutera med fler än det som är utsagt än så länge, precis som jag vet att kommittén har gjort. Där vet jag att Renmarkskommittén och sekretariatet gör ett väldigt gott arbete.

Det är komplexa frågor. Det handlar om markanvändning, till exempel där jag bor och där flera andra bor, och det handlar om tillgången till friluftsliv, jakt och fiske. Det är alltså komplexa frågor.

Anf. 72 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Konstitutionsutskottet har vid tidigare granskningar av regeringens hantering av tillkännagivanden uttryckt att det är helt oacceptabelt att regeringen endast kommenterar att frågan är under beredning, då det är ett helt intetsäggande besked.

Att komplettera de här direktiven utifrån riksdagsmajoritetens beslut är inte så komplicerat. Det är ett par tre meningar som behöver tillföras, och dem har riksdagen under sin beredning tagit fram.

Att statsrådet obstruerar mot riksdagens beslut på detta sätt är inte bara tragiskt utan också djupt odemokratiskt. Det riskerar att skapa misstro mot utredningen, som att den är beställd av den socialdemokratiska regeringen, att resultatet är givet på förhand och att utredningen bara är ett spel för galleriet.

Det verkar som att frågorna i min interpellation inte kommer att få svar i dag, men jag skulle ändå vilja ställa en avslutande fråga. Kommer det över huvud taget att komma en komplettering? Statsrådet behöver inte uttrycka när den kommer, men är det statsrådets bestämda uppfattning att det kommer en komplettering efter att beredningen av ärendet är klar?

Anf. 73 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Det är glädjande att höra från statsrådet att detta bereds seriöst. Jag hoppas att det ligger något bakom det och att det inte bara är fina ord.

Under de besök som jag har gjort, främst uppe i Norrbotten, har jag upplevt den rädsla och den förtvivlan som många känner. Vi skulle ha haft ett möte inne i Kiruna. Det var vi tvungna att flytta till en plats utanför Kiruna, för man vågade inte visa sig tillsammans med oss. Det är lokala

jägare och näringslivsföreträdare, inte minst sådana som driver turistföretag med inriktning på friluftsliv. De är jättebekymrade och rädda. Ju längre tid det tar att komma framåt i detta, ju längre vi får vänta på att få tilläggsdirektivet, desto mer byggs detta upp. Jag är bekymrad över vad detta kommer att leda till.

Statsrådet säger att vi som sitter i kommittén har god insyn. Ja, i vissa delar har vi det. Men senast den här veckan har vi sett i medierna att det händer saker – delar av sekretariatet jobbar med saker som vi i kommittén inte har beslutat om. Detta får vi läsa om i medierna, och det är saker som vi absolut inte står bakom till fullo.

Att det är ganska brett i brödtexten hjälper oss inte. Vi som kommitté måste ändå rätta oss efter direktiven, även om vi vill ha andra direktiv och vill att det ska stå annorlunda. Vi har tillkännagett att det *ska* stå annorlunda. Men likväl måste vi hålla oss till den bokstav som står; vi måste förhålla oss till direktivet.

Jag är mycket spänd på att höra svaret på den avslutande fråga som Mattias Karlsson ställde.

Anf. 74 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Tack, ledamöterna, för engagemang! Ni i Renmarkskommittén har ett uppdrag som är väldigt viktigt för väldigt många och också väldigt svårt. Jag har fullständigt förtroende för att ni ska komma fram till bra saker.

När man säger att frågan bereds i Regeringskansliet är det just så det är. Frågan bereds för att se om något kan göras och i så fall vad och hur. Det är fortfarande det enda svar jag kan ge ledamöterna i dag.

Men jag vet också att ledamöterna jobbar utifrån det tilläggsdirektiv man själv har lagt. Man har breddat, man hör fler och man tar till vara även åsikterna hos lokalbefolkningen och andra som har ett stort intresse av vad kommittén kommer att komma fram till.

Jag vill också säga något om det som Kjell-Arne Ottosson tar upp: att problemet med osäkerheten inte är bra. Därför hoppas jag att vi ska kunna komma framåt i denna process. Jag tror att just osäkerheten är det svåra i detta.

Jag tackar ledamöterna för debatten och önskar stort lycka till i Renmarkskommittén i fortsättningen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Redogörelser

2021/22:PN1 Verksamhetsredogörelse för Partibidragsnämnden 2021

2021/22:RR1 Riksrevisionens årsredovisning för 2021

2021/22:RS3 Redogörelse för verksamheten inom Interparlamentariska unionen (IPU) och den svenska delegationens arbete under 2021

2021/22:RS4 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till riksdagsstyrelsen

Motioner
med anledning av prop. 2021/22:94 Ökade möjligheter till grundläggande
behörighet på yrkesprogram
2021/22:4403 av Patrick Reslow m.fl. (SD)
2021/22:4405 av Fredrik Malm m.fl. (L)
2021/22:4406 av Annika Hirvonen m.fl. (MP)

Prot. 2021/22:69
18 februari

§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 17 februari

2021/22:1106 Rapporteringsskyldighet för farligt avfall

av *John Widegren* (M)
till klimat- och miljöminister *Annika Strandhäll* (S)

2021/22:1107 Biotopskydd för stenhögar

av *John Widegren* (M)
till klimat- och miljöminister *Annika Strandhäll* (S)

2021/22:1108 Avbrutet vägarbete på Europaväg 4 förbi Ljungby

av *ClasGöran Carlsson* (S)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2021/22:1109 Längre och tyngre fordon på de svenska vägarna

av *Mikael Larsson* (C)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2021/22:1110 Upphandling av säkerhetskontroller på flygplats

av *Johan Pehrson* (L)
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2021/22:1111 Längre lördagsöppet på Systembolaget

av *Pontus Andersson* (SD)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2021/22:1112 Erkännande av älvdalskan som språk

av *Gudrun Brunegård* (KD)
till kulturminister *Jeanette Gustafsdotter* (S)

2021/22:1113 Hanteringen av sekretessbelagda uppgifter inom myndigheter

av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2021/22:1114 Vindkraftens skadeverkningar på landsbygden

av *Cassandra Sundin* (SD)
till klimat- och miljöminister *Annika Strandhäll* (S)

2021/22:1115 Smittspridning från djurindustrier

av *Jens Holm* (V)
till statsrådet *Anna-Caren Säterberg* (S)

2021/22:1116 En utökad förskrivningsrätt för sjuksköterskor

av *Sofia Nilsson* (C)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2021/22:1117 Bristen på biomedicinska analytiker
av *Ulrika Jörgensen* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)
2021/22:1118 Dumpning utanför Falsterbohalvön
av *Louise Meijer* (M)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

§ 20 Kammaren åtskildes kl. 13.23.

Sammanträdet leddes av tredje vice talmannen.

Vid protokollet

THOMAS LARUE

/Olof Pilo

§ 1 Upphävande av medgivande för utskotten att besluta om deltagande på distans vid utskottssammanträden	1
§ 2 Justering av protokoll.....	1
§ 3 Avsägelse.....	1
§ 4 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 5 Anmälan om ordförande i utskott.....	2
§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	2
§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott	4
§ 8 Ärende för bordläggning.....	4
§ 9 Svar på interpellationerna 2021/22:217, 220 och 251 om ungdomsrån och lagföring av kriminella ungdomar	4
Anf. 1 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	4
Anf. 2 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	6
Anf. 3 MIKAEL DAMSGAARD (M).....	7
Anf. 4 BORIANA ÅBERG (M).....	8
Anf. 5 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	9
Anf. 6 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	10
Anf. 7 MIKAEL DAMSGAARD (M).....	11
Anf. 8 BORIANA ÅBERG (M).....	12
Anf. 9 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	12
Anf. 10 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	14
Anf. 11 MIKAEL DAMSGAARD (M).....	14
Anf. 12 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	15
§ 10 Svar på interpellation 2021/22:252 om bodelning där lagstiftningen inte fungerar i praktiken	15
Anf. 13 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	15
Anf. 14 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M)	16
Anf. 15 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	17
Anf. 16 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M)	18
Anf. 17 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	19
Anf. 18 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M)	20
Anf. 19 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	20
§ 11 Svar på interpellation 2021/22:264 om beivrande av brott mot huvudmän.....	21
Anf. 20 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	21

Anf. 21 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M)	21
Anf. 22 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S)	22
Anf. 23 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M)	23
Anf. 24 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S)	24
Anf. 25 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M)	24
Anf. 26 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S)	25
§ 12 Svar på interpellation 2021/22:276 om tillkännagivanden för att underlätta för jägare och sportskyttar	26
Anf. 27 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S)	26
Anf. 28 STEN BERGHEDEN (M)	26
Anf. 29 TREDJE VICE TALMANNEN	27
Anf. 30 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M)	27
Anf. 31 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S)	28
Anf. 32 STEN BERGHEDEN (M)	29
Anf. 33 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M)	30
Anf. 34 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S)	31
Anf. 35 STEN BERGHEDEN (M)	32
Anf. 36 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S)	33
§ 13 Svar på interpellation 2021/22:332 om sjukförsäkringens brister för personer med psykisk ohälsa	33
Anf. 37 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	33
Anf. 38 JULIA KRONLID (SD)	35
Anf. 39 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	36
Anf. 40 JULIA KRONLID (SD)	37
Anf. 41 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	38
Anf. 42 JULIA KRONLID (SD)	39
Anf. 43 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	40
§ 14 Svar på interpellation 2021/22:303 om bistånd som påtryckningsmedel	40
Anf. 44 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	40
Anf. 45 MARIA FERM (MP)	41
Anf. 46 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	42
Anf. 47 MARIA FERM (MP)	43
Anf. 48 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	44
Anf. 49 MARIA FERM (MP)	45
Anf. 50 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	45
Ajournering	46
Återupptaget sammanträde	46

§ 15 Svar på interpellation 2021/22:278 om sexualisering av flickor i tidig ålder genom slöja	46
Anf. 51 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S).....	46
Anf. 52 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	47
Anf. 53 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S).....	48
Anf. 54 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	49
Anf. 55 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S).....	50
Anf. 56 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	51
Anf. 57 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S).....	51
§ 16 Svar på interpellation 2021/22:300 om reformeringen av Arbetsförmedlingen	52
Anf. 58 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S).....	52
Anf. 59 ALI ESBATI (V).....	53
Anf. 60 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S).....	54
Anf. 61 ALI ESBATI (V).....	55
Anf. 62 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S).....	56
Anf. 63 ALI ESBATI (V).....	57
Anf. 64 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S).....	58
§ 17 Svar på interpellationerna 2021/22:314 och 331 om kompletterande direktiv till utredningen om en ny renskötsellag	58
Anf. 65 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	58
Anf. 66 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	59
Anf. 67 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	60
Anf. 68 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	61
Anf. 69 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	61
Anf. 70 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	62
Anf. 71 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	62
Anf. 72 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	63
Anf. 73 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	63
Anf. 74 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	64
§ 18 Bordläggning.....	64
§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	65
§ 20 Kammaren åtskildes kl. 13.23.....	66